

Razvoj socijalne interakcije u šumskom dječjem vrtiću

Kostrić, Monika

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:921927>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Monika Kostrić

**RAZVOJ SOCIJALNE INTERAKCIJE U
ŠUMSKOM DJEČJEM VRTIĆU**

Diplomski rad

Zagreb, lipanj 2023.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Monika Kostrić

**RAZVOJ SOCIJALNE INTERAKCIJE U
ŠUMSKOM DJEČJEM VRTIĆU**

Diplomski rad

Mentor rada:

prof. dr. sc. Mario Dumančić

Zagreb, lipanj 2023.

ZAHVALA

Hvala mentoru prof. dr. sc. Mariju Dumančiću i sumentorici mr. sc. Ani Valjak Čunko što su podržali odabir teme ovog rada, hvala na svim stručnim sugestijama, pomoći te ukazanoj podršci tijekom izrade ovog diplomskog rada. Hvala svim roditeljima koji su izdvojili svoje vrijeme i doprinijeli ovom istraživanju.

Kada si okružen ljudima koji te podržavaju lakše je biti motiviran, usvajati nova znanja i razvijati se. Hvala svima koji su bili uz mene.

SAŽETAK

Od svojih početaka čovjek je dio prirode. Prirodni svijet, koji čine biljke, životinje, tlo, zrak i voda te sav okoliš koji nas okružuje omogućuje nam sve potrebno za život. Davno prije, ljudi su živjeli u skladu s prirodom, no dolaskom novog doba, povećanjem populacije i razvojem znanosti i tehnologije čovjek je prirodu mijenjao i prilagođavao ju sebi. Užurbani način života, količina svakodnevnih obveza i nepoznavanje tehnologije narušava djetetov razvoj. Kako bi se dijete razvilo, potrebna mu je priroda koja je u današnje vrijeme znatno zapostavljena. Stoga je potrebno vratiti ravnotežu između prirode i čovjeka te naučiti živjeti u skladu s njom. Ono što šumsku pedagogiju čini jedinstvenom je sloboda djeteta i njegov boravak u prirodi tijekom cijelog dana, neovisno o vremenu. U ovom radu prikazan je način funkcioniranja šumskog vrtića te primjena šumske pedagogije u razvoju socijalne interakcije između djece međusobno i u vezi s prirodom. Rad također govori o pomanjkanju prirode u dječjem rastu i razvoju te posljedicama koje ono ima na novije generacije. U sklopu rada provedeno je istraživanje o tome koliko su roditelji upoznati s pojmom šumskog vrtića i šumskom pedagogijom te kakvo je njihovo mišljenje o utjecaju iste na dječji rast i razvoj. Navedena su nastojanja i očekivanja primjene šumske pedagogije u području rada odgojno-obrazovnih ustanova, te nastojanja da se ostvari vrhunski cilj – povratak djeteta u prirodno okruženje. Takav cilj usredotočen je na budućnost čovječanstva i usmjerenju ka budućnosti kakvu želimo da žive naša djeca.

Ključne riječi: šumski vrtić, šumska pedagogija, socijalna interakcija, odgojno-obrazovna ustanova, dobrobit djeteta

SUMMARY

Since the beginning, man has been a part of nature. The natural world, which consists of plants, animals, soil, air and water and all the environment that surrounds us, provides us with everything we need for life. A long time ago, people lived in harmony with nature, but with the arrival of a new age, the increase in population and the development of science and technology, man changed nature and adapted it to himself. A busy lifestyle, the amount of daily obligations and ignorance of technology impairs the child's development. In order for a child to develop, he needs nature, which nowadays is considerably neglected. Therefore, it is necessary to restore the balance between nature and man and learn to live in harmony with it. What makes forest pedagogy unique is the child's freedom and his stay in nature throughout the day, regardless of the weather. This thesis presents the functioning of a forest kindergarten and the application of forest pedagogy in the development of social interaction between children with each other and in relation to nature. Thesis also talks about the lack of nature in children's growth and development and the consequences it has on newer generations. As part of the thesis, research was conducted on how familiar parents are with the concept of forest kindergarten and forest pedagogy, and what their opinion is about its impact on children's growth and development. The efforts and expectations of the application of forest pedagogy in the field of work of educational institutions, as well as the efforts to achieve the highest goal – the return of the child to the natural environment, are stated. Such a goal is focused on the future of humanity and the direction towards the future we want our children to live.

Key words: forest kindergarten, forest pedagogy, social interaction, educational institution, child welfare

Sadržaj

1. UVOD	1
2. SOCIJALNA INTERAKCIJA	2
2.1. Važnost socijalne interakcije u dječjem razvoju	2
3. POVIJEST ŠUMSKOG VRTIĆA	4
3.1. Vrste šumskih vrtića	4
3.2. Šumski vrtići u Europi	5
4. POTREBA ZA PRIRODOM	7
5. VAŽNOST KRETANJA U RAZVOJU DJECE	9
6. OBILJEŽJA ŠUMSKOG VRTIĆA	10
7. ORGANIZACIJA DANA U ŠUMSKOM VRTIĆU	13
7.1. Aktivnosti u prirodi	14
8. ULOGA I KARAKTERISTIKE ODGOJITELJA	16
9. PREDNOSTI ŠUMSKOG VRTIĆA	18
10. NEDOSTACI ŠUMSKOG VRTIĆA	20
11. ISTRAŽIVANJE	21
11.1. Metodologija istraživanja	21
11.1.1. Cilj istraživanja	21
11.1.2. Sudionici istraživanja	21
11.1.3. Instrument istraživanja	21
11.1.4. Postupak istraživanja	22
11.1.5. Obrada podataka	22
11.2. Rezultati istraživanja	22
11.2.1. Analiza rezultata	22
12. ZAKLJUČAK	39
13. LITERATURA	41

1. UVOD

„Otkrio sam činjenicu, vjerujte mi: u šumama ćete pronaći više nego u knjigama. Drvo i kamenje će vas naučiti više o stvarima, koje neće čuti od učitelja.“
(Kirschner, 2008: 109).

U svijetu tehnološkog napretka i povećanoj stopi nezaposlenosti, sve veću ulogu ima obrazovanje. Iz tog razloga većina roditelja pridaje veliku važnost kognitivnom razvoju svoje djece koje treba započeti u najranijoj dobi. Za većinu djece život u vrtiću se svodi na rješavanje radnih listova i igranje u raznim centrima aktivnosti. Nažalost, za avanturu i stvarna iskustva često preostaje malo vremena. Unaprijed izrađene, uglavnom monofunkcionalne dječje igračke često ograničavaju kreativnost i maštu djece. Prostori za igru u vrtićima obično nude malo prostora za kretanje, nema slobode za istraživanje i eksperimente. Djeca se uglavnom uče igrati na potrošački način. Nakon odlaska iz vrtića često slijede poslijepodneva provedena ispred ekrana. Mnoga djeca žive s roditeljima u stanovima, u gradu gdje moraju biti tiho jer je većina stambenih zgrada dizajnirana na način da nije prilagođena djeci. Dječja igrališta i donedavni slobodni prostori za djecu sve se više zamjenjuju parkirnim mjestima. Ponekad se djeca ne smiju igrati ni vani, ispred kuće kako ne bi smetala drugim susjedima. Igranje loptom, vožnja bicikla, glasan govor i smijeh su nepoželjni. Djeci je na taj način ograničen prostor za kretanje i ne razvijaju svoje motoričke, intelektualne i psihosocijalne vještine.

Odrastanje u visoko-tehničkom medijskom svijetu također je promijenilo djetinjstvo. Roditeljima je uobičajeno da im djeca provode vrijeme ispred televizora, računala ili s nekim drugim elektroničkim uređajem. Djeca često izgube dodir sa stvarnošću jer su preplavljena velikom količinom informacija. Također je sve više djece pogođeno svakodnevnim stresom svojih roditelja. Nedostatak tjelovježbe, pretjerano korištenje medija i uglavnom nezdrava prehrana šteti dječjem rastu i razvoju.

2. SOCIJALNA INTERAKCIJA

Socijalna interakcija je proces tijekom kojeg ljudi stječu stavove i vrijednosti određene kulture te uče ponašanja koja se smatraju prikladnima za pojedince, članove određenog društva. Socijalno kompetentno ponašanje podrazumijeva razvijene socijalne vještine (interpretiranje određene situacije na društveno poželjan način), emocionalne vještine (poznavanje društveno prihvatljivih ciljeva i strategija svojeg djelovanja) te kognitivne vještine (konstruktivno upravljanje osjećajima) (Maglov, 2015).

Humanistički pristup odgoju uključuje socijalnu interakciju koja olakšava prijelaz od aktualnog do potencijalnog razvoja, razumijevanje, toleranciju, suradnju i samostalnost. Kako bismo unaprijedili kvalitetu rada i sam odgojno-obrazovni proces, kroz socijalnu interakciju potrebno je razvijati suradnju u odnosu djeteta – odgojitelj – roditelj.

2.1. Važnost socijalne interakcije u dječjem razvoju

Socijalna komunikacija je prirodni oblik ljudskog življenja. U svim sferama privatnog i poslovnog života, pa tako i u obrazovnim ustanovama, komunikacija je najvažniji alat za izgradnju dobrih odnosa. S obitelji, prijateljima, poznanicima i djecom komuniciramo na različite načine. No, ponekad nismo ni svjesni koliko je komunikacija zapravo važna i koliko ona utječe na obrazovanje. Komunikacija ne počinje prvom djetetovom riječi, već mnogo ranije. Okruženje, verbalna i neverbalna komunikacija s djetetom od prvog dana kao što su izrazi lica, držanje tijela, pogled, geste, plač, mimika vrlo su važni za početak komunikacije. Djeca najviše uče putem promatranja i apsorpiranja svoje okoline te oponašanjem osoba koje ih okružuju. Stoga, obiteljski odgoj predstavlja temeljni i najvažniji oblik odgoja u životu djeteta.

Komunikacija predstavlja interakciju s drugim ljudima i obuhvaća razumijevanje, dijeljenje ideja i informacija. Biti sposoban komunicirati znači moći izraziti vlastite potrebe govorom, ali isto tako razumjeti i ispunjavati očekivanja drugih. Kako bi ovo bilo moguće, osoba treba biti u stanju izražavati se verbalno i neverbalno. Ključno je da osoba ima dobro poznavanje jezika kako bi mogla izraziti svoje misli i osjećaje bez poteškoća (Vodopija, 2007).

Kako bi se uspostavila uspješna komunikacija s djecom, važno je prvo naučiti pravilan i prihvatljiv način komuniciranja. Nije važna količina razgovora s djetetom, nego je ključno usredotočiti se na kvalitetu istih. Kvalitetan razgovor podrazumijeva pažljivo slušanje djeteta te prihvatanje i uvažavanje njegovih iskaza, bez procjenjivanja ili kritiziranja (Slunjski 2003).

U ranom djetinjstvu, djeca najčešće koriste igru kao temeljnu aktivnost za komunikaciju. Kroz igru, dijete otkriva sebe i svijet oko sebe te se priprema za život. Igra mu omogućuje eksperimentiranje, socijalizaciju i prihvatanje interakcije s okolinom, zadovoljavanje znatiželje, stjecanje kontrole nad određenim situacijama te obrazovanje. Djeca komuniciraju na instinktivan način, koristeći svoju maštu i kreativnost. U jaslčkoj dobi, dječja komunikacija je usmjerena na osjetila i vlastito tijelo. Oko druge godine, dijete postaje svjesno sebe, a ta svijest im pomaže proširiti maštu, znatiželju te želju za istraživanjem i komuniciranjem (Mashedera, 2002).

U šumskom vrtiću, djeca imaju priliku sudjelovati u raznim aktivnostima koje potiču socijalnu interakciju. Timski rad je važan aspekt njihovog razvoja jer djeca surađuju na izgradnji skloništa, istraživanju prirode i drugim aktivnostima. Kroz timski rad, djeca uče važne vještine poput dijeljenja, komunikacije, slušanja, rješavanja sukoba i razvijanja empatije prema drugima. Komunikacija je također ključni element socijalne interakcije u šumskom vrtiću. Djeca međusobno komuniciraju izražavajući svoje potrebe, ideje i osjećaje. Kroz svakodnevne interakcije s vršnjacima, djeca razvijaju jezične vještine, uče kako slušati i izražavati se na prikladan način. Priroda šumskog okruženja pruža mnoge prilike za djecu da razviju samoregulaciju. Izloženost prirodi potiče smirenost, koncentraciju i fokus, te pomaže djeci da kontroliraju svoje emocije i ponašanje. Kroz aktivnosti poput hodanja po suženoj površini, penjanja na drveće ili sjedenja na mirnom mjestu, djeca razvijaju vještine samokontrole i upravljanja svojim tijelom. Također, promatranje biljnog i životinjskog svijeta, briga za životinje i razumijevanje njihovih potreba, pomaže djeci razvijati empatiju. Djeca također uče poštovati različite ideje, mišljenja i kulturne raznolikosti među svojim vršnjacima. Socijalne interakcije u šumskom vrtiću omogućuju djeci da razviju važne socijalne vještine, steknu iskustva u suradnji s drugima te izgrade zdrave međuljudske odnose.

3. POVIJEST ŠUMSKOG VRTIĆA

Šumski vrtić je vrsta odgojno-obrazovne ustanove koja se temelji na konceptu prirode i prirodnog okruženja kao središnjeg mjesta za odgoj i obrazovanje djece predškolske dobi.

Ideja o šumskim vrtićima nastala je ne tako davno. Potreba za približavanjem prirodi proizlazi iz udaljavanja društva od prirodnog okruženja. Industrijalizacijom čovjek migrira iz ruralnih sredina koje su u bliskom kontaktu s prirodom, u urbane sredine koje su u kontaktu s tehnologijom. Danas je život sve stresniji, a tempo života sve brži, što uzrokuje razne psihičke i fizičke poteškoće. Navedeno nije primjetno samo kod odraslih, već i djeca počinju pokazivati simptome koji se ranije nisu pojavljivali u mlađoj dobi. Osim tjelesnih teškoća, promjene su zabilježene i u kognitivnom razvoju. Bez prirodnog okruženja u kojem bi mogli provesti vrijeme i doživjeti okolni svijet kroz vlastita osjetila, djeca su sklona razviti nesigurnost u sebe i svoje sposobnosti.

Koncept šumskog vrtića inspiriran je idejama njemačkog pedagoga Friedricha Fröbela, a temelji se na ideji da je prirodno okruženje idealno za razvoj djece. Umjesto da se djeca zatvaraju u zatvorene prostore, Fröbel je predlagao da se vrtići smjeste u prirodu, preferirajući šumska područja. Koncept šumskog vrtića, odnosno ideje koje su mu prethodile, inspirirao je razvoj suvremenih obrazovnih metoda i praksi, posebno u području predškolskog obrazovanja. Šumski vrtići danas postoje u različitim dijelovima svijeta i pružaju djeci priliku za prirodno učenje i istraživanje.

Pedagoginja Maria Montessori¹ je također primijetila potrebu za odgojem djece u kontaktu s prirodom i potrebu za upoznavanjem prirodnih pedagoških metoda te aktivnosti koje se odvijaju u prirodnom okruženju u kojem djeca eksperimentiraju, kao na primjer, vrtlarstvo, sjetva, berba voća i povrća, ali i slobodne i spontane igre.

3.1. Vrste šumskih vrtića

Šumski vrtić je oblik skrbi u kojem djeca u dobi od tri do šest godina svakodnevno borave u prirodi, bez obzira na vremenske uvjete. Šumski vrtići

¹ Seit, M., Hallwachs, U. (1996). Montessori ili Waldorf. Zagreb: Educa.

razlikuju se po prilagodbi područja na kojem se nalaze. Dvije glavne vrste šumske pedagogije su klasični i integrirani šumski vrtić.

Klasični šumski vrtići su opremljeni kućicom koja služi za pohranu dječjih stvari, dok odgojitelji koriste prostor za spremanje različitih pedagoških materijala koji se koriste u aktivnostima. Osim toga, kućica se koristi i kao sklonište od loših vremenskih uvjeta, poput oluja i grmljavine. Djeca koja pohađaju klasični šumski vrtić borave u njemu pet dana u tjednu, obično tijekom jutarnjih sati. Neki šumski vrtići nude programe koji se održavaju i poslijepodne kako bi i roditelji imali priliku sudjelovati u aktivnostima te tako podržavali boravak na otvorenom. Klasični šumski vrtići su najčešći u Njemačkoj i čine 75% svih šumskih vrtića.

Druga vrsta šumskog vrtića je integrirani tip, vrlo popularan u skandinavskim državama, osobito Danskoj. Ova vrsta šumskog vrtića se odlikuje opremljenošću i temelji se na ustanovi koja pruža programe koji se odvijaju na otvorenom i u prirodi. Djeca koja pohađaju integrirani šumski vrtić obično provode jutro u prirodi, blizu prostorija vrtića, dok popodne obavljaju aktivnosti ili odmaraju u svojim sobama. Djeca imaju mogućnost biranja između aktivnosti koje se odvijaju na otvorenom ili u prostorijama vrtića. Za razliku od klasičnog šumskog vrtića, integrirani šumski vrtić nudi desetosatne dnevne programe.²

3.2. Šumski vrtići u Europi

Kao odgovor na teškoće koje se javljaju, 1950-ih godina, u Danskoj se zahvaljujući Elli Falatu rađa pokret za povezivanjem s prirodnim svijetom i njegovim životnim ciklusom. Pedesetih godina prošlog stoljeća došla je na ideju da djecu upozna s prirodom i šumom, odnosno željela je da djeca što više vremena provedu u prirodi, u poticajnom i opuštajućem okruženju za njihova osjetila. Danska agencija za šume i prirodu izvijestila je da prije pet godina gotovo 10% dječjih vrtića u Danskoj bilo je šumskih vrtića. No, od tada se taj broj značajno povećao.³

² Waldkindergarten Waldlichter. Posjećeno 11. siječnja 2023.: http://www.waldkindergarten.de/das_konzept/formen_von_wald-und_naturkindergaerten

³ Early Nature Lessons in Denmark's Forest Preschools. Posjećeno 15. studenog 2022., s: <https://www.creekfordacademy.ca/from-the-web/2017/12/15/early-nature-lessons-in-denmarks-forest-preschools>

Ideja šumskog vrtića bila vrlo uspješna i za kratko vrijeme je u Danskoj sve više djece postalo dio manjih skupina koje šecu šumom, posjećuju farme i provode dane na otvorenom. Koncept se ubrzo proširio cijelom skandinavskom regijom, a unazad deset godina širi se i diljem Europe. Europa je počela uviđati prednosti vremena provedenog u bliskom kontaktu s prirodom te prilagođava svoje aktivnosti i iskustva autohtonom teritoriju.

U Njemačkoj se sa šumskim vrtićima započinje deset godina kasnije, potkraj 60-ih godina. Zahvaljujući angažiranosti odgojitelja i drugih institucija, a uz pomoć državne potpore, naknade šumskih vrtića znatno su smanjene kako bi bili dostupni što većem broju obitelji. Država je prepoznala dobrobit šumskih vrtića i šumske pedagogije te do danas postoji više od 2000 službeno priznatih šumskih vrtića.⁴

U Engleskoj je osnovana zaklada Bridgewater Early Excellence Center koja obrazuje buduće odgojitelje u području šumske pedagogije. Zaklada je osnovana sredinom 90-ih godina, a procjenjuje se da u Engleskoj danas postoji 140 odgojno-obrazovnih institucija koje svoj rad zasnivaju na šumskoj pedagogiji i prirodnom okolišu kao okruženje za učenje. Neke od institucija su privatne, dok druge imaju potporu državnih subvencija ili lokalne vlasti.⁵

U Hrvatskoj je šumski vrtić još uvijek relativno novi pojam. Prvi šumski vrtić otvoren je u šumi kraj Pule 2019. godine. Ondje djeca provode cijeli dan u šumi, osim kada je vrijeme za ručak i spavanje te tada odlaze u prostorije koje su za to predviđene. U sklopu se također organiziraju tečajevi za roditelje kako bi im se približio svijet prirode i pomoglo u obrazovanju njihove djece. U Zagrebu se također nalazi Waldorfski dječji vrtić „Šumska vila“ koji također nudi programe i aktivnosti u prirodi. U Hrvatskoj bilježimo rast broja eko-vrtića koji aktivno sudjeluju u raznim radionicama i projektima usmjerenim na ekologiju i boravak na otvorenom. Ti vrtići posvećeni su uređenju okoliša vrtića, provođenju aktivnosti u prirodi te poticanju ekološke svijesti kod djece. Na taj način stvaraju se temelji za daljnji razvoj šumske pedagogije u Republici Hrvatskoj.

⁴ Across the Pond. Posjećeno 15. studenog 2022., s: <https://iuwest.wordpress.com/2019/01/25/forest-schools-in-europe/>

⁵ Early Excellence Centre for Inspirational Learning. Posjećeno 15. studenog 2022., s: <https://earlyexcellence.com/>

4. POTREBA ZA PRIRODOM

Ne tako davno, čovjek je većinu vremena provodio u prirodi. Poljoprivreda i stočarstvo predstavljali su vrlo važna djela za društvo i sveukupnu zajednicu. Čovjek je živio slijedeći biološke i prirodne ritmove kao što su sjetva, prikupljanje hrane i razne aktivnosti koje su se provodile u određeno godišnje doba. Dolaskom industrijalizacije čovjek se počeo udaljavati od prirodnog okruženja te se većina stanovništva iz ruralnog područja seli u urbana gdje se nude poslovi u tvornicama i život postaje ugodniji. Djeca koja su se igrala na livadama, u šumama i raznim dolinama sela, sada provode svoje vrijeme u velikim gradovima, na asfaltu, između zgrada i nebodera.

Prema Renz-Polsteru i Hütheru (2017) priroda ima jednaku važnost za dječji razvoj kao i prehrana. Djeca koja se nalaze u prirodi susreću se s četiri neophodna izvora za njihov razvoj – sloboda, neposrednost, otpornost i bliskost. Nažalost, današnja djeca često su lišena tih izvora zbog pretjerane zaštite, pružanja gotovih igračaka, pretrpanosti aktivnostima, organiziranih sportova i dugotrajnog boravka u zatvorenim prostorima.

S vremenom prirodno okruženje, u kojem je čovjek rođen, postaje strano mjesto, nepoznato i puno opasnosti. Industrije to iskorištavaju sve više i više, a čovjek cijeni prirodu sve manje i manje. U ovom trenutku ljudske povijesti dolazi do promjena u razvoju novih generacija i djece općenito. Djecu koja su puna maštovitosti i bezbrižnosti zamjenjuju djeca novih generacija s psihičkim i fizičkim teškoćama, poremećajem kao što je nedostatak pažnje, alergijama na supstance razne hrane, depresija i pretilost. Prema istraživanju autora Mossa (2012) od 1970-ih godina vrijeme koje djeca provedu na otvorenom smanjilo se za 90% te se samo jedno od desetero djece redovito igra izvan kuće.

U današnje vrijeme djeca se susreću s teškoćama osnovnog kretanja kao što su trčanje, skakanje i penjanje. Razlog tomu je nedovoljno korištenje mišića i njihove stimulacije u području mozga. U posljednjih 30 godina primijećeno je da djeca vode sve više sjedilački život, što ih dovodi do gubitka ili slabijeg razvoja fine i grube motorike koji se prije učio prirodno.

U prvim godinama života djeca razvijaju potrebna antitijela koja ih štite od raznih virusa i bakterija. Zbog sve više zaštitnički nastrojenih roditelja i okoline koja je sve sterilnija i zaštićenija na način da djeca ne smiju doći u kontakt primjerice sa zemljom ili pijeskom, djeca nisu u mogućnosti razviti potrebna antitijela. Sve navedeno dovodi do raznih nutricionističkih i alergijskih problema koji su prije u djetinjstvu bili nepoznati. Pekinška akademija znanosti provela je istraživanje koje je trajalo gotovo deset godina. Pratili su fizičke i psihičke razlike između djece i mladih odgajanih u dva potpuno različita okruženja. Jedan uzorak predstavljao je djecu koja žive u ruralnom području i potpunom prirodnom okruženju, a drugi uzorak djece iste dobi koji odrastaju u gradskom okruženju, lišenom prirode. Rezultati istraživanja pokazali su da su djeca odgajana u urbanom okruženju imala sedam puta manje šanse za uspjeh u životu. Razlog tome je dostupnost tehnologije, neznanje o konceptu života, nedostatak discipliniranosti, ovisnost o roditeljima i skrbnicima te agresivnost. Također se pokazalo kako su djeca iz urbanog područja tužnija i izoliranija, fizički slaba i psihički manje stabilna. Osim navedenih problema, odvojenost od prirode dovodi i do generacija djece koja, nakon što provedu sate ispred ekrana, nikada neće uspostaviti ponovnu vezu s prirodom. Sve navedeno rezultira odvajanjem odraslih od prirode koja neće imati potrebe prenositi ljubav budućim naraštajima.⁶

⁶ Chinese Academy of Science. Posjećeno 11. prosinca 2022., s: <https://english.cas.cn/>

5. VAŽNOST KRETANJA U RAZVOJU DJECE

Prva razmjena informacija između majke i fetusa odvija se u maternici te se s prvim kretanjem fetusa događa prvi kontakt. Evidentno je da je od začeća kretanje djeteta vrlo važno. Nakon rođenja te kako se ljudsko biće razvija, ono se upoznaje s vanjskim svijetom kroz osjetila i kretanje. Postaje svjesno sebe, okoline koja ga okružuje te prisutnih objekata. Od devetog do dvanaestog mjeseca života dijete prolazi kroz evoluciju svojih pokreta, od puzanja do hodanja uz pratnju, sve dok nije u mogućnosti balansirati na dvije noge. Nakon što jednom stekne ravnotežu i povjerenje u svoje pokrete, dijete nastavlja otkrivati sve što ga okružuje i stječe sve više samopouzdanja (Goddard Blythe, 2008).

Prema autorima Siegel i Payne Bryson (2015) neka istraživanja pokazuju da fizičko kretanje, osobito u trenucima stresa i emocionalne promjene utječe na kemijska stanja u mozgu. Želja za kretanjem je urođena želja čovjeka i pomaže mu da se riješi stresa i negativnih emocija. Stoga, kroz pokret dijete otkriva okruženje koje ga okružuje, ali i postaje svjesno svoga tijela i sebe samoga. O razvoju pokreta ovise i druga područja mozga kao što su dio za jezik i prostornu orijentaciju. Većina sinapsi razvija se u razdoblju od druge do sedme godine života. Iz tog je razloga važno dopustiti djeci da uče na svojim pogreškama te da se slobodno kreću.

Prema riječima psihologa Ranka Rajovića, prije svega roditelji, ali i odgojitelji, moraju znati iskoristiti prirodni svijet kako bi olakšali razvoj djeteta. Skakati po lokvama, gaziti po lišću, penjati se po strmom terenu i dopuštajući zadovoljavanje potrebe za kretanjem, olakšat će se razvoj mnogih područja u mozgu, a ne samo za kretanje i ravnotežu. Dijete koje zna skočiti unatrag neće imati problema s matematičkim zadacima u budućnosti.⁷

⁷ Ranko Rajović: „Posao je djeteta da se kreće, vrti, skače, a ne da satima gleda u mobitel“. Preuzeto 15. studenog 2022., s: <https://oazaznanja.com/psihologija/dr-ranko-rajovic-posao-je-djeteta-da-se-krece-vrti-skace-a-ne-da-satima-gleda-u-mobitel/>

6. OBILJEŽJA ŠUMSKOG VRTIĆA

Djeca trebaju razvijati svoja osjetila na pravilan način u dobi od druge do šeste godine. Ona uče čineći, slobodno otkrivajući i pronalazeći pravog načina za rješavanje novih izazova. Djeci je potrebna sloboda da razvijaju maštu i sami smišljaju igre bez vodstva odrasle osobe, a prirodno okruženje je najpovoljnije za razvoj vještina kod djece.

U šumi lišenoj strukturiranih igara, djeca moraju koristiti svoju maštu, kamenje, šišarke, lišće i zemlju kako bi se igrala. Djeca se mogu zaprljati, uskočiti u lokve, penjati se na drveće, preskakati grane i prirodne prepreke. Također se mogu igrati s ostrim predmetima kao što su noževi kako bi razvila svoja osjetila kroz promatranje i manipulaciju prirodnim materijalima. Na taj način djeca se uče kretati s lakoćom po prostoru u kojem usavršavaju sve svoje motoričke sposobnosti te razvijaju finu i grubu motoriku. Bogut i sur. (2016) ističu kako kroz primjenu šumske pedagogije, djeca razvijaju ekološku svijest i osjećaj odgovornosti prema prirodi. Na izravan i zanimljiv način, djeca uče o prirodi te proširuju svoja znanja i spoznaje.

Iskustva koja djeca stječu s pojavnostima predstavljaju temelj za njihovo buduće znanstveno i moralno iskustvo. Za razvoj dječjih organa, važno je da se odvija kroz iskustveno učenje, a ne samo prenošenjem teorijskog znanja (Paschen, 2014). Djeca u ovakvom okruženju doživljavaju protok vremena, promjenu godišnjih doba i njihovih karakteristika. Doživljavaju životni ciklus biljaka i životinja promatrajući ih zajedno s odgojiteljima i komentirajući promjene. Prirodne pojave kao što su kiša, vjetar, sunce, magla također se doživljavaju sa svim osjetilima. Djeca razvijaju samopouzdanje kroz samostalno eksperimentiranje i komentiranje proživljenog, ali jednako tako osjećaju pripadnost kolektivu. Ovakav koncept odgajanja usmjerava pojedinca da bude svjestan vlastite odgovornosti za osobni razvoj (Carlgreen, 1990).

Djeca u šumskom vrtiću nisu prepuštena samima sebi usred šume. U slučaju loših vremenskih uvjeta, šumski vrtići posjeduju opremljene, natkrivene prostorije u obliku male, drvene kućice gdje djeca provode iznimno hladne dane. Za razliku od drugih pedagogija, šumska pedagogija nije usmjerena na odgojitelja nego na dijete, njegove potrebe i želje. Cilj takve pedagogije jest vratiti dijete u prirodu,

njegov prirodni okoliš, te potaknuti cjeloviti razvoj djeteta u svim aspektima. Temeljni princip ove pedagogije je duboka povezanost s prirodom, putem koje dijete uči, razvija svoje sposobnosti i vještine te oblikuje svoje kritičko mišljenje (Žagar, 2018).

Aktivnosti u šumskom vrtiću odvijaju se većinom od 8 do 16 sati kao i u klasičnim dječjim vrtićima, no razlika je u tome što djeca u šumskom vrtiću vrijeme provode potpuno u šumi, u kontaktu s prirodom, na otvorenom. Djeca na taj način spoznaju prirodni svijet, uče ga poštivati i štititi. Upoznaju razne životinje (divlje i domaće), te razvijaju empatiju i poštovanje prema životinjskom i biljnom svijetu.

U današnje vrijeme roditelji sve manje prepuštaju svojoj djeci slobodu u igri – mogućnost prljanja, skakanja, trčanja. Bilo iz strah da će pasti ili iz posljedičnih obveza, no na taj način im uskraćuju potrebna iskustva, koja su im pružena u šumskom vrtiću. Roditelji se s odgojiteljima u šumskom vrtiću savjetuju kako primjereno odjenuti djecu kako bi nesmetano mogla obavljati aktivnosti na otvorenom. Također se savjetuju s obzirom na sezonsko razdoblje u cilju prevencije bolesti i neugodnih nezgoda.

Iako se promiče sloboda djeteta, u šumskom vrtiću su neizostavna pravila kojih se treba pridržavati kako bi se djeci osigurao siguran boravak. Moraju biti na sigurnosnoj udaljenosti kako bi čula odgojitelja koji ih doziva te mu moraju uvijek biti na vidiku. Jedno od pravila je da djeca ne smiju dirati životinje na koje naiđu dok borave u šumskom vrtiću, mogu ih promatrati i komentirati njihove karakteristike zajedno s ostalom djecom i odgojiteljem. Izleti uključuju posjet farmama, skloništima za životinje gdje također mogu uspostaviti kontakt s raznim životinjama.

Budući da su šumska pedagogija i šumski vrtić još uvijek relativno novi pojmovi, još uvijek se ne mogu definirati kao model pedagogije kojem su ciljevi jednaki za sve odgojno-obrazovne ustanove. Svaka ustanova modelira svoju pedagogiju prema teritoriju na kojem se nalazi, aktivnostima koje provodi te ciljevima koje želi postići. Međutim, mogu se identificirati glavni zajednički ciljevi. Primarni cilj svim šumskim vrtićima je blizak kontakt s prirodom, učenje o poštivanju i zaštiti okoliša te usmjeravanje djece i njihove obitelji na model

održivog života za okoliš. Prehrana u šumskim vrtićima, bazirana je na domaćim jelima, organskim namirnicama kupljenih od domaćih proizvođača. Materijali koji se koriste u aktivnostima s djecom su pronađeni u prirodi tijekom raznih šetnji.

Aktivnosti se provode na otvorenom koliko god to vrijeme dopušta kako bi djeca uspostavila i ojačala vezu s okolinom. Kao što je već spomenuto, autonomija i sloboda su ključne za šumsku pedagogiju. Dijete može biti autonomno, bez stalne pomoći odrasle osobe, a šumski vrtić omogućuje djetetu da uči čineći, razvije neovisnost i samostalno rješava probleme, uči griješiti onoliko puta koliko je potrebno, ali s naglaskom na njegovu sigurnost. Budući da su u bliskom kontaktu s prirodom, djeca je uče cijeniti i poštovati. Kako se današnje društvo sve više otuđuje od prirodnog svijeta, vrlo je važno od djetinjstva usaditi u djecu poštivanje prirode. Što više pozitivnih iskustva dijete doživi u prirodi, to će biti sklonije poštivati je i štititi. S obzirom da su djeca u prirodi u stalnom bliskom kontaktu s drugom djecom, u usporedbi s klasičnim dječjim vrtićem koji je okružen raznim materijalnim stvarima, razvijaju osjećaj pripadnosti i empatije prema drugima.

U šumskim vrtićima uvelike se potiče tjelesna aktivnost, gdje djeca slobodno trče, skaču, uprljaju se i koriste sve alate koje im priroda nudi za igranje. Sve navedeno ima veliki utjecaj na razvoj individualnosti kod djeteta, kao i na razvoj imuniteta, mišićno-koštanog sustav djeteta, motoričkih te psiho-motoričkih sposobnosti. Uvelike se potiče djetetova introspekcija, učenje vlastitih vještina te dijeljenje.

Zaključno, temelji šumske pedagogije su tjelesno zdravlje i motoričke sposobnosti djeteta, razvoj osjetilne percepcije, razvoj ekološke i društvene svijesti te učenje o raznim vremenskim pojavama, promjenama godišnjih doba i prolaznosti vremena.

7. ORGANIZACIJA DANA U ŠUMSKOM VRTIĆU

U šumskom dječjem vrtiću aktivnosti se provode slično kao u klasičnom dječjem vrtiću, no prilagođavaju se teritoriju na kojem se nalazi. Na primjer, u zemljama sjeverne Europe tijekom zimskih mjeseci, aktivnosti na otvorenom se odvijaju samo tri sata, s obzirom na niske temperature i duljine dana u zimskim vremenima.

Većina aktivnosti odvija se na otvorenom, čak i u slučaju kiše ili snijega. Kako bi se izbjegle razne gripe i viroze, djeca su odjevena prikladno s obzirom na vremenske pojave. Za vrijeme kišnih dana opremljena su vodootpornim čizmama i odjećom. Osim odgovarajuće odjeće, djeca su opremljena ruksakom koji sadrži obrok i termosicu s vodom.

Jutro u šumskom vrtiću započinje na unaprijed određenom „mjestu susreta“, obično je to drvena kućica. Odgojitelji potiču roditelje da dovode djecu u manjim grupama ili koriste javni prijevoz kako bi promicali ekološku svijest. Nakon okupljanja, slijedi jutarnji krug u kojem se provjerava prisutnost svakog djeteta, a potom slijedi aktivnost koju odgojitelj odabire kako bi jačao osjećaj pripadnosti grupi – najčešće se to radi uz neku pjesmicu s temom prirode i okoliša. Nakon završetka jutarnjeg kruga, odgojitelji zajedno s djecom procjenjuju vremenske uvjete i odlučuju hoće li aktivnosti provesti na otvorenom ili u zatvorenom prostoru. Na taj način djeca razvijaju sposobnost promatranja atmosferskih promjena. Aktivnosti koje se odvijaju u šumskom vrtiću su vrlo raznolike i ovise o teritoriju na kojem se vrtić nalazi. Uvijek se uzimaju u obzir želje i potrebe djece.

Djeca zajedno s odgojiteljima imenuju određena mjesta koja su karakteristična s obzirom na vremenske uvjete. Tako u šumskom vrtiću postoje mjesta koja se, na primjer, nazivaju „mjesto lokvi“ gdje su udubine u tlu te se ondje zadržava voda nakon kišnih dana, „mjesto sunca“, i slično.

Djeca zadovoljavaju svoju potrebu za istraživanjem i kretanjem tijekom aktivnosti na otvorenom, kada su prepuštena slobodi. Slobodno mogu trčati, skakati, preskakati prepreke, skakati po lokvama i zaprljati se. Također mogu slobodno manipulirati predmetima koje se nalaze u prirodi, smišljati igre, itd.

Međutim, uvijek moraju biti u blizini svoje grupe i odgojitelju na vidiku. Odgojitelji interveniraju samo na dječji zahtjev ili u slučaju opasnosti.

Oko podneva, odgojitelji dozivaju djecu zviždukom ili nekim drugim zvukom, te donose male spremnike s vodom za pranje ruku. Zatim djeca sjednu u krug i slijedi ručak. Nakon ručka, zajedno s odgojiteljima djeca zahvaljuju majci prirodi, suncu, vjetru i drveću na način da pjevaju pjesmicu. Nakon što završi vrijeme obroka, slijedi vrijeme za igru gdje se dječje potrebe, želje i prijedlozi uzimaju u obzir. Svako dijete može slobodno birati hoće li sudjelovati u igri ili ne. Aktivnost igre razlikuje se s obzirom na teritorij, ona obično uključuje čitanje knjiga s temom prirode, crtanje raznim tehnikama, izrada skulptura od prirodnih materijala, obrada drveta, i slično. Prilikom aktivnosti djeca smiju koristiti noževe i rezače koji nisu preoštri, ali uvijek pod budnim okom odgojitelja.

Na kraju dana cijela grupa se zajedno s odgojiteljima vraća na „mjesto susreta“ gdje se opet formira krug. Djeca tada pričaju iskustva proživljena tijekom dana, izražavaju svoje misli i jačaju osjećaj pripadnosti. Za zatvaranje kruga pjeva se pjesmica ili se organizira motorička igra nakon koje se djeca zajedno s roditeljima vraćaju svojim kućama (Seitz, Hallwachs, 1996).

7.1. Aktivnosti u prirodi

Aktivnosti koje se odvijaju u prirodi uvelike ovise o području na kojem se vrtić nalazi, ali i o godišnjim dobima. Kroz aktivnosti se nastoji ojačati dječje znanje o području na kojem se nalazi te njegovim karakteristikama. Aktivnosti su također prilagođene godišnjim dobima kako bi djeca doživjela prolaznost vremena i iz prve ruke saznala karakteristike godišnjih doba svim svojim osjetilima.

Promatranje je jedna od najvažnijih aktivnosti u šumskoj pedagogiji. Kroz promatranje djeca doživljavaju promjene koje se događaju u prirodi te uče karakteristike raznih biljaka i životinja. Kako bi djeca razvila osjećaj za promatranje i obratila pozornost na detalje, odgojitelji predlažu aktivnosti kao što su promatranje biljaka, ptica i drugih životinja koje se susreću u prirodi. Svoje doživljaje djeca kasnije prepričavaju u krugu, na kraju dana.

Aktivnosti prikupljanja prirodnog materijala također su vrlo važne u šumskom vrtiću. Djeca razvijaju maštu učeći kako koristiti štapiće, lišće, kamenje, kako se

igrati. Uz materijale za prikupljanje, izrađuju razne skulpture i instalacije te na taj način razvijaju osjećaj za umjetnost.

U pojedinim šumskim vrtićima običaj je voditi brigu o malo povrtnjaku koji se obično nalazi u blizini drvene kućice. Kroz ovu aktivnost djeca razvijaju strpljenje, uče kako je potrebno određeno vrijeme da bi se vidjeli rezultati rada. Također razvijaju empatiju prema biljnom svijetu i osjećaj zadovoljstva kada ugledaju plodove svoga rada koji kasnije mogu konzumirati kao međuobrok. Djeca kroz ovu aktivnost također uče iz prve ruke karakteristike tla, manipuliraju njime svojim rukama i uče karakteristike raznih biljaka. Djeca koja manipuliraju zemljom vlastitim rukama, pronaći će i male kukce. Kroz njihovo promatranje naučit će njihove karakteristike i životne navike. Ponegdje se sade i aromatične biljke kako bi se stimulirao dječji njuh (Seitz, Hallwachs, 1996).

Poneki su šumski vrtići opremljeni malom stajom ili kokošinjcem. Djeca se brinu o životinjama, hrane ih, čiste i uče njihove karakteristike. Na taj način djeca proširuju svoje znanje o životinjskom i biljnom svijetu prema kojem imaju empatiju i poštovanje (Seitz, Hallwachs, 1996).

8. ULOGA I KARAKTERISTIKE ODGOJITELJA

Za razliku od klasičnih dječjih vrtića, u šumskim vrtićima je omjer djece na jednog odgojitelja optimalan, odnosno broj upisane djece je manji te ih prati veći broj odgojitelja. Jednu grupu u šumskom vrtiću čini desetero do petnaestero djece koju nadziru dva odgojitelja. Uz optimalan omjer djece i odgojitelja rezultat rada je učinkovitiji, a samim tim odnos između djece i odgojitelja je povjerljiviji (Seitz, Hallwachs, 1996).

Kako bi bio primjer djeci, odgojitelj koji radi u šumskom vrtiću okruženom prirodom mora imati istinsku ljubav prema prirodi. Na taj način će moći pružiti pomoć djeci kada se suoče s pitanjima i nedoumicama. Odgojitelj se mora pridržavati pravila i slijediti ih, uvijek vodeći računa o dječjoj slobodi i njegovim željama. Uglavnom je u ulozi promatrača kako bi razumio interes grupe, ali i pojedinca kako bi prepoznao prirodne vještine svakog djeteta. Ako je dobar promatrač, odgojitelj će znati predložiti materijale prikladne za zadržavanje pozornosti kod djece i zadovoljiti njihovu potrebu za znanjem.

Svijet se danas sve više odmiče od prirode, stoga su odgojitelji u šumskom vrtiću oni koji formiraju nove generacije koje su empatične i usmjerene na zaštitu okoliša. Razvijanje prikladnog i poticajnog ponašanja od velike je važnosti za društvo, ali i za pojedinca koji na taj način stvara osjećaj pripadnosti. Odgojitelj ima i funkciju podrške i poticanja djeteta. Njegova uloga je da uvijek drži grupu na vidiku, dopusti djeci da prevladavaju prepreke i samostalno dolaze do rješenja.

Odgojitelj također mora biti dobar vodič u prirodnom okruženju i uzor kojeg treba slijediti. Prije svega mora imati veliko poznavanje prirodnog svijeta i urođenu ljubav prema okolišu i životinjama. Osim toga, mora imati potrebne vještine iz područja pedagogije i psihologije s naglaskom na ekologiju, gdje mora biti stručnjak. Odgojitelji moraju poznavati područje u kojem rade kako bi mogli maksimalno iskoristiti njegove mogućnosti. Moraju biti fleksibilni i znati organizirati dan, ovisno o vremenskim pojavama. Kako bi prenijeli potrebno znanje djeci, moraju biti upoznati s autohtonim biljnim i životinjskim vrstama koje naseljavaju područje na kojem se šumskim vrtić nalazi, posebno s onima koje su ugrožene. Također, važno je da znaju njihova obilježja koja ih razlikuju jedne od drugih.

S obzirom na promjenjive karakteristike prirodnog okoliša, odgojitelj ne može biti nefleksibilan u pogledu rasporeda i aktivnosti jer mora slijediti želje i potrebe grupe te ih uskladiti s vremenskim promjenama. Nikad se ne zna koje će se životinje, biljke ili situacije dogoditi toga dana te što će djeci biti zanimljivo, a što ne. Na temelju onog što se dogodi toga dana, planiraju se buduće aktivnosti.

Odgojitelji moraju biti svjesni opasnosti i znati prepoznati otrovne biljke i opasne životinje kako bi održali sigurnost tijekom boravka u prirodi. Moraju biti u mogućnosti uključiti se na zahtjev djece, biti kompetentni u području flore i faune, znati prepoznati i imenovati različite vrste biljaka sa njihovim karakteristikama. Također moraju znati prenijeti svoje znanje djeci kako da sigurno koriste alate koji im pomažu tijekom boravka u šumi kao što su, na primjer, noževi i pile (Seitz, Hallwachs, 1996).

9. PREDNOSTI ŠUMSKOG VRTIĆA

Temeljni pozitivni čimbenik šumske pedagogije je ekonomičnost, odnosno vrtić je opremljen s jednom drvenom kućicom, a ostatak novaca se ulaže u obrazovne materijale za djecu, razne izlete te obrazovanje odgojitelja.

Za razliku od klasičnih vrtića, u šumskim vrtićima je proporcionalan omjer odgojitelja na djecu. Grupa se sastoji od manjeg broja djece što doprinosi kvaliteti rada odgojitelja kao i povećanju njegove pozornosti. Odgojiteljima je lakše pratiti manji broj djece te ostvaruju sa svakim djetetom bolju povezanost.

Šumski vrtić je alternativa djeci koja žive u većim gradovima te nemaju priliku iskusiti prirodni i životinjski svijet, ne mogu istražiti sva svoja osjetila, svoje tijelo i osvijestiti svoj odnos prema okruženju. Ondje djeca razvijaju svoju kreativnost, radoznalost i znatiželju. Atmosfera u šumskom vrtiću također smanjuje razinu stresa koji osjete djeca čije obitelji žive užurbanim tempom u urbanim sredinama. Kako godinama raste broj šumskih vrtića diljem svijeta, tako raste i broj istraživanja na tu temu. Dosadašnja istraživanja pokazuju da djeca koja odrastaju u prirodnom okruženju u kojem mogu razviti sva svoja osjetila, razvijenija su u određenim područjima od djece koja nemaju kontakt s prirodom.

Aktivnosti na otvorenom nude brojne pogodnosti za djecu. Kroz slobodnu igru, koja u šumskom vrtiću čini većinu jutara, kod djece stimulira timski rad. Dijete ima priliku naučiti da ponekad može djelovati kao vodič ostaloj djeci te ga ona mogu slijediti. Na taj način dijete jača samopouzdanje i povjerenje u vlastite sposobnosti.

Djeca koja su u stalnom kontaktu s prirodom, u stalnom su kretanju i razvijaju svoju finu i grubu motoriku, ravnotežu, držanje tijela, motoričke sposobnosti te jačaju svoje mišiće. Također razvijaju svoje kognitivne sposobnosti korištenjem svih osjetila te razvijaju apstraktno mišljenje. U šumskog vrtiću djeca samostalno dolaze do rješenja problema, sami odabiru igru te materijale koje će koristiti prilikom iste. Igrajući se u prirodi, s prirodnim materijalima djeca intuitivno razvijaju osjećaj za prostor koji ih okružuje.

Jedna od pozitivnih karakteristika šumskog vrtića je suradnja roditelja sa šumskim vrtićem. Roditelji imaju mogućnost pridružiti se svojoj djeci kroz

poslijepodnevne radionice, aktivnosti i izlete. Na taj se način potiče socijalno i ekološko ponašanje u samim obiteljima s ciljem da se rad koji se obavlja tijekom radionica nastavlja usvajati i kod kuće (Seitz, Hallwachs, 1996).

Louv (2016) ističe da prirodni prostori i materijali mogu potaknuti djetetovu maštu i poslužiti kao medij za kreativnost i stvaralaštvo. Istaknuto je kako svako dijete posjeduje urođenu sposobnost kreativnosti, no moderno društvo često potiskuje taj instinkt i ograničava ga pružajući mu prekomjerne količine sadržaja u obliku igračaka koje imaju samo jednu ili dvije namjene, te služe samo kao kratkotrajna zabava.

10. NEDOSTACI ŠUMSKOG VRTIĆA

Sama činjenica da većina šumskih vrtića ne nudi desetosatno radno vrijeme koje je sve potrebnije zbog suvremenog načina života, većini roditelja predstavlja nedostatak.

S obzirom na visoku razinu slobode i nedostatak ograničenja u šumskom vrtiću, djeca se ponekad suočavaju s izazovima kada prelaze u osnovnu školu koja ima puno više ograničenja. Na primjer, sjedenje na istom mjestu 45 minuta između klupa i pridržavanje vrlo specifičnih pravila može predstavljati problem za djecu.

Zbog koncepta današnjeg svijeta i društva u kojem živimo, gdje je sve usko povezano s tehnologijom, djeca odgajana u prirodnom svijetu bez izloženosti tehnologije, mogu se suočiti s izazovima u prilagodbi i uporabi iste.

Slika 1. Djevojčica u šumskom vrtiću. Preuzeto s:

<https://www.lookslikefilm.com/blog/?offset=1494170100631>

11. ISTRAŽIVANJE

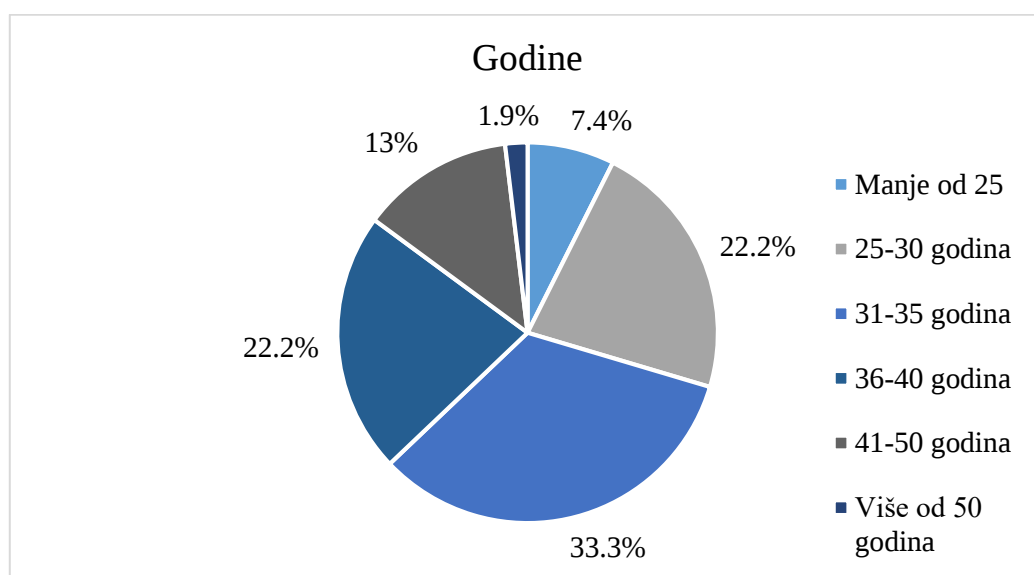
11.1. Metodologija istraživanja

11.1.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati roditelje o njihovim osobnim mišljenjima i stavovima o utjecaju šumskog vrtića na dječji rast i razvoj.

11.1.2. Sudionici istraživanja

U istraživanju su sudjelovali roditelji na području grada Siska i okolice. Sveukupno je ispitano 108 roditelja, odnosno 105 žena i 3 muškarca.

Grafikon 1. Postotak ispitanika po godinama života.

Na grafikonu 1. možemo vidjeti kako od 108 ispitanika, prevladavaju oni u dobi od 31-35 godina. Njih 22,2% ima 25-30 godina te 36-40 godina. U dobi od 41-50 godina je 13% ispitanika, nešto manje (7,4%) ispitanika ima manje od 25 godina, dok je najmanji broj ispitanika (1,9%) u dobi više od 50 godina.

11.1.3. Instrument istraživanja

U svrhu istraživanja stvoren je Google obrazac, odnosno anketni upitnik pod nazivom *Šumski vrtić*, poštujući prava o privatnosti osobnih podataka (vidi prilog 1). Istraživanje je provedeno putem društvenih mreža gdje je svaki roditelj imao priliku jednom ispuniti anketni upitnik.

11.1.4. Postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno u razdoblju od tjedan dana, u mjesecu veljači 2023. godine. Prije samog istraživanja ispitanici su dobili detaljne upute o svrsi anketnog upitnika te o poštivanju privatnosti njihovih podataka. Upitnik je bio anoniman te se sastojao od 33 pitanja. Prvih 5 uvodnih pitanja služila su za dobivanje osnovnih demografskih podataka ispitanika. Sljedećih 12 pitanja vezana su uz temu šumske pedagogije. Na preostalih 15 pitanja, ispitanici su pomoću Likertove ljestvice procjenjivali zadovoljstvo navedenih tvrdnji. Na kraju su ispitanici imali mogućnost ostaviti svoj e-mail kako bi dobili rezultate istraživanja.

11.1.5. Obrada podataka

Obrada dobivenih rezultata izvršena je pomoću programa Microsoft Excel (program za rad proračunskih tablica).

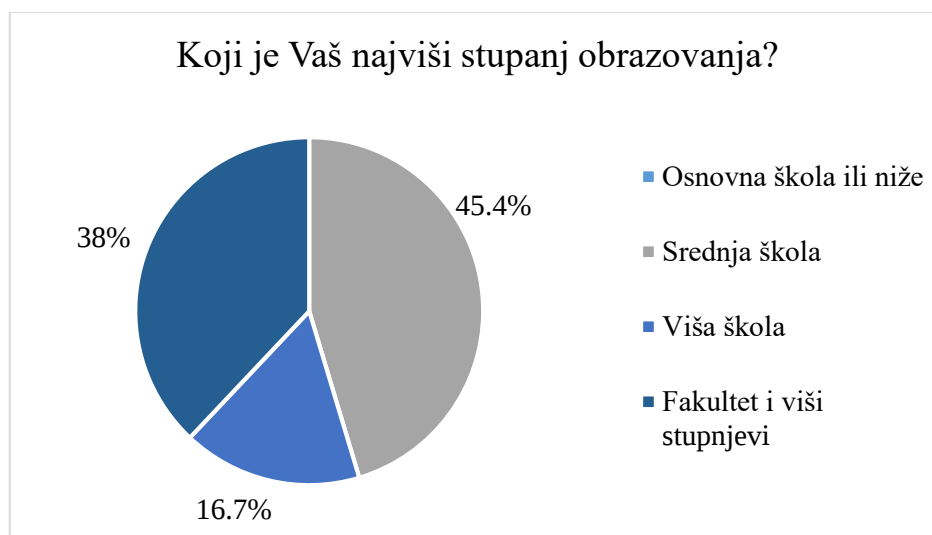
11.2. Rezultati istraživanja

11.2.1. Analiza rezultata

Treće pitanje: „Koji je Vaš najviši stupanj obrazovanja?“

U trećem pitanju ispitanike se pitalo za najviši stupanj obrazovanja.

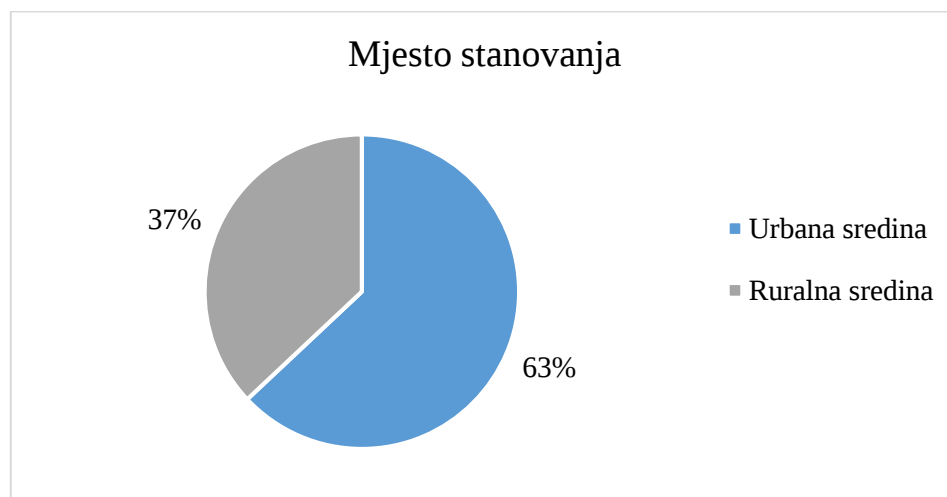
Najvećem broju ispitanika (45,4%) najviši stupanj je srednjoškolsko obrazovanje, višu školu ima završeno 16,7% ispitanika, dok fakultet i više stupnjeve obrazovanja ima 38% ispitanika. Svi ispitanici imaju završen viši stupanj obrazovanja od osnovnoškolskog obrazovanja.

Grafikon 2. Postotak ispitanika po stupnju obrazovanja.

Četvrto pitanje: „Mjesto stanovanja“

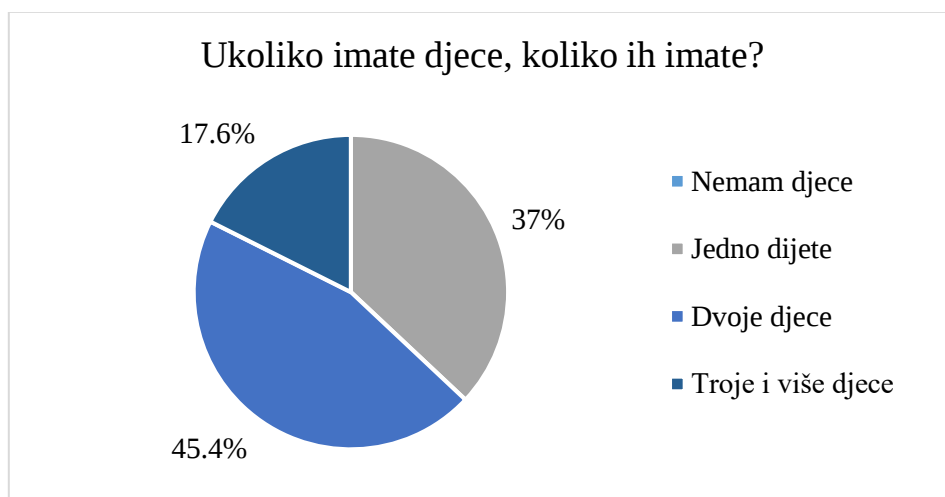
U četvrtom pitanju ispitanike se pitalo u kojoj sredini žive. Većina njih (63%) živi u urbanoj sredini, dok njih 37% živi u ruralnoj sredini.

Grafikon 3. Postotak ispitanika po mjestu stanovanja.

Peto pitanje: „Ukoliko imate djece, koliko ih imate?“

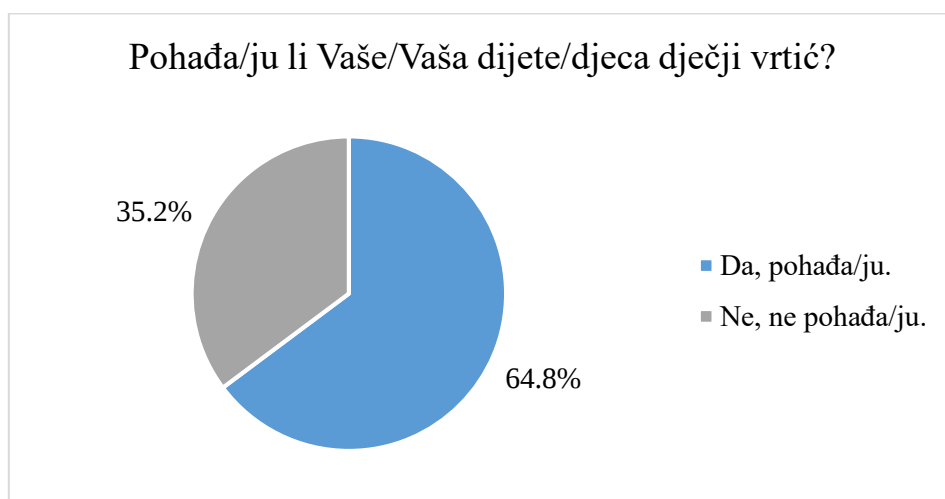
Od ukupnog broja ispitanika, većina njih (45,4%) ima dvoje djece, njih 37% ima jedno dijete, dok 17,6% ispitanika ima troje i više djece.

Grafikon 4. Postotak ispitanika po broju djece.

Šesto pitanje: „Pohađa/ju li Vaše/Vaša dijete/djeca dječji vrtić?“

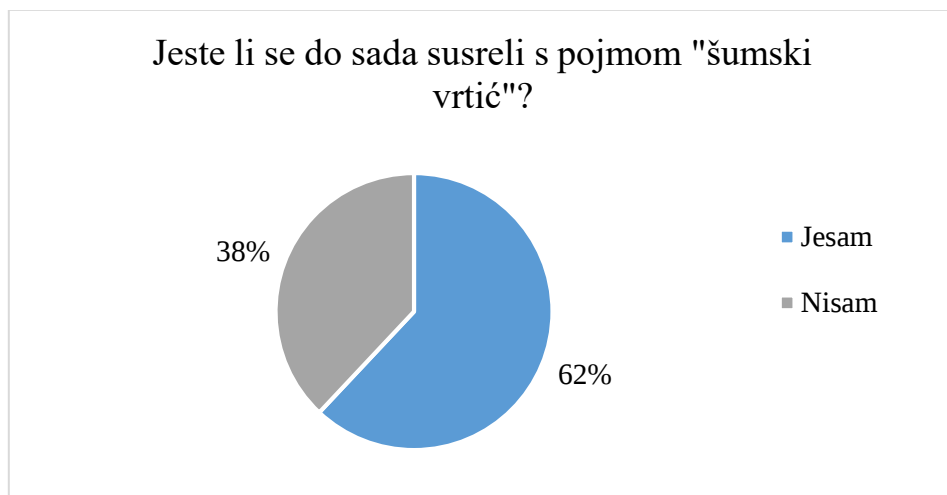
U šestom pitanju, djeca većine ispitanika (64,8%) pohađa dječji vrtić, dok djeca 35,2% ispitanika ne pohađa dječji vrtić.

Grafikon 5. Postotak ispitanika – pohađaju li njihova djeca dječji vrtić.

Sedmo pitanje: „Jeste li se do sada susreli s pojmom „šumski vrtić“?“

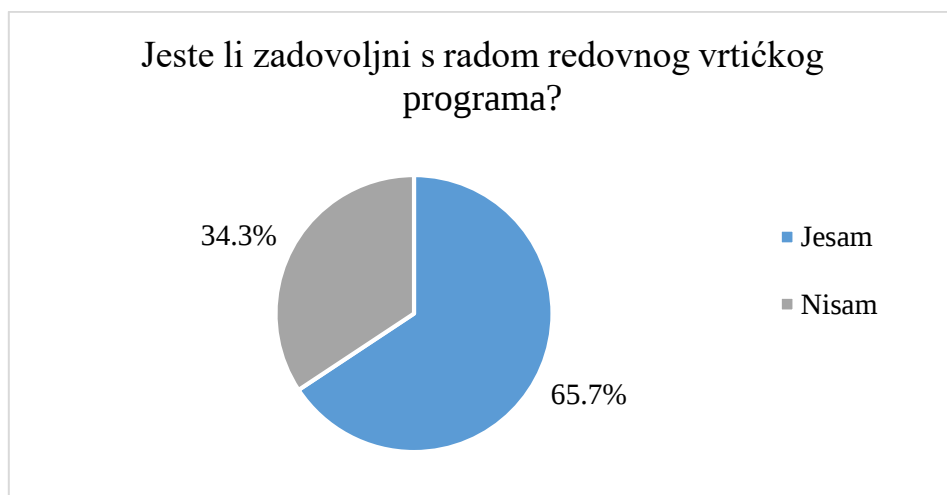
Ispitanici su podijeljeni po pitanju poznavanja pojma *šumski vrtić*. Većina ispitanika (62%) je do sada upoznata s konceptom šumskog vrtića, dok 38% ispitanika nije upoznato s tim pojmom.

Grafikon 6. Postotak ispitanika – jesu li se susreli do sada s pojmom *šumski vrtić*.

Osmo pitanje: „Jeste li zadovoljni s radom redovnog vrtićkog programa?“

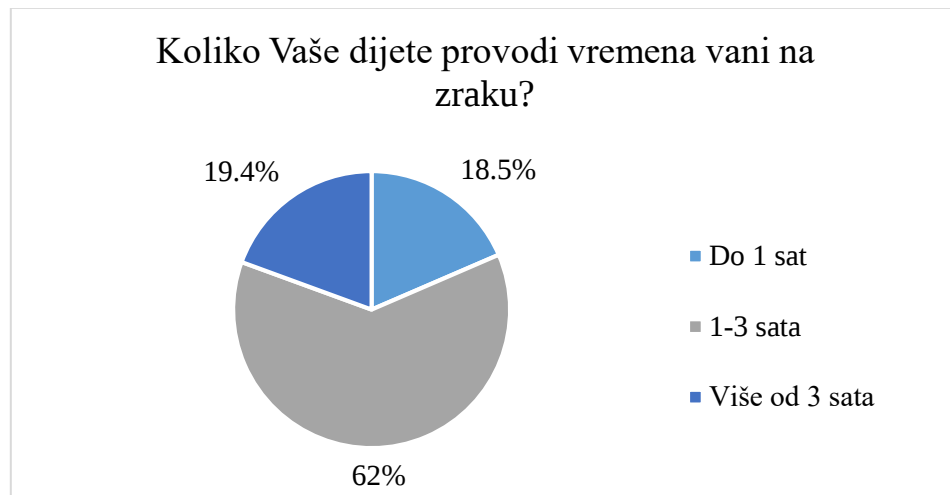
U osmom pitanju ispitanici su izrazili jesu li ili nisu zadovoljni s radom redovnog vrtićkog programa. Od ukupnog broja ispitanika njih 65,7% je zadovoljno s radom redovnog vrtićkog programa, dok 34,3% ispitanika je izrazilo nezadovoljstvo.

Grafikon 7. Mišljenja ispitanika o tome jesu li zadovoljni s radom redovnog vrtićkog programa.

Deveto pitanje: „Koliko Vaše dijete provodi vremena vani na zraku?“

Od sveukupnog broja ispitanika, od većine njih (62%) djeca provode od 1 do 3 sata vani na zraku. Više od tri sata na zraku provode djeca od 19,4% ispitanika, dok od 18,5% ispitanika djeca provode vani na zraku manje od 1 sata.

Grafikon 8. Mišljenja ispitanika o tome koliko njihova djeca vremena provode vani na zraku.

Deseto pitanje: „Igra li se Vaše dijete vani neovisno o vremenskim uvjetima (po kiši, hladnoći, jakom suncu, snijegu i sl.)?“

U desetom pitanju ispitanici su imali mogućnost višestrukog odgovora.

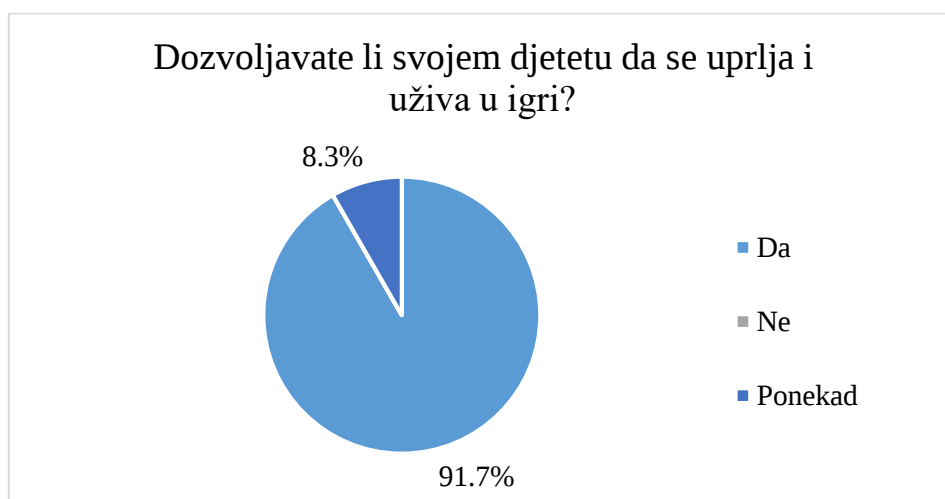
Među ispitanicima, postoji raznolikost u pristupu kada je riječ o vanjskim aktivnostima njihove djece u različitim vremenskim uvjetima. Od ukupnog broja ispitanika, 43,5% je odgovorilo da njihova djeca borave vani i igraju se bez obzira na vremenske uvjete. S druge strane, 41,7% ispitanika je izjavilo da njihova djeca ne izlaze van kada su vremenski uvjeti nepovoljni. Kada je riječ o specifičnim vremenskim uvjetima, 23,1% ispitanika je reklo da njihova djeca provode vrijeme na snijegu, 17,6% ispitanika im dopušta da idu van čak i po hladnoći, 5,6% ispitanika dopušta djeci da borave vani po kiši, dok je 13% ispitanika izjavilo da djeca borave vani čak i po jakom suncu. Samo 14,8% ispitanika je navelo da njihova djeca izlaze van samo kada je lijepo vrijeme.

Grafikon 9. Mišljenja ispitanika o tome kada se njihova djeca igraju vani s obzirom na vremenske uvjete.

Jedanaesto pitanje: „Dozvoljavate li svojem djetetu da se uprlja i uživa u igri?“

Kada se ispitanike pitalo o dopuštanju slobode djetetu u igri, rezultati su pokazali da velika većina (91,7%) ispitanika dozvoljava svojoj djeci da se uprljaju i uživaju u igri. Manji postotak ispitanika (8,3%) povremeno dopušta takvu slobodu djetetu. Nijedan ispitanik nije izrazio negativan stav prema tome.

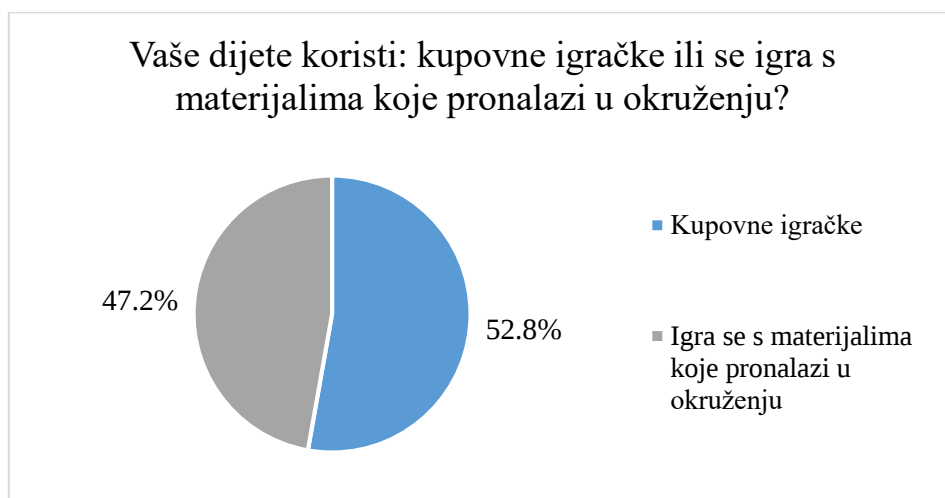

Grafikon 10. Mišljenja ispitanika o tome dozvoljavaju li svojem djetetu da se uprlja i uživa u igri.

Dvanaesto pitanje: „Vaše dijete koristi: kupovne igračke ili se igra s materijalima koje pronalazi u okruženju?“

U dvanaestom pitanju ispitanici su bili podijeljenog mišljenja. Dio ispitanika (52,8%) smatra da se njihova djeca igraju većinom kupovnim igračkama, dok njih

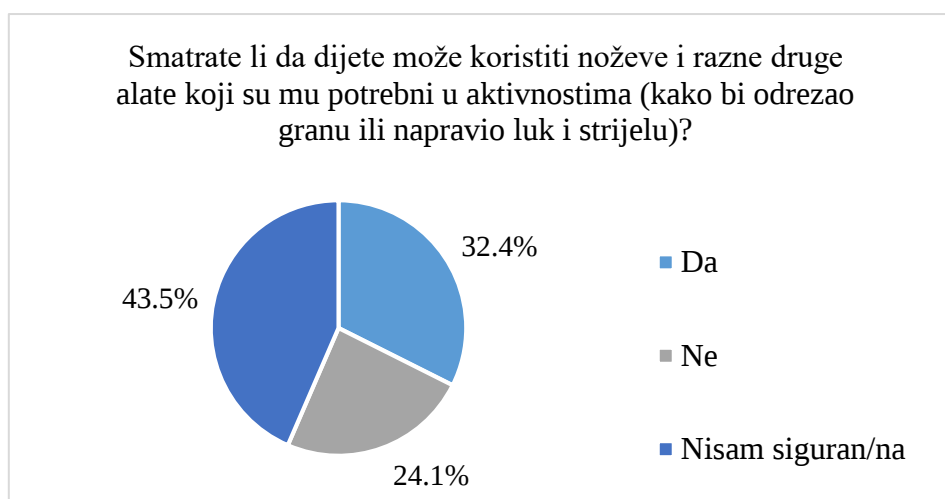
47,2% smatra da se njihova djeca većinom igraju s materijalima koje pronalaze u okruženju.

Grafikon 11. Mišljenja ispitanika o tome s kojim se igračkama/materijalima igraju njihova djeca.

Trinaesto pitanje: „*Smatrate li da dijete može koristiti noževe i razne druge alate koji su mu potrebni u aktivnostima (kako bi odrezao granu ili napravio luk i strijelu)?*“

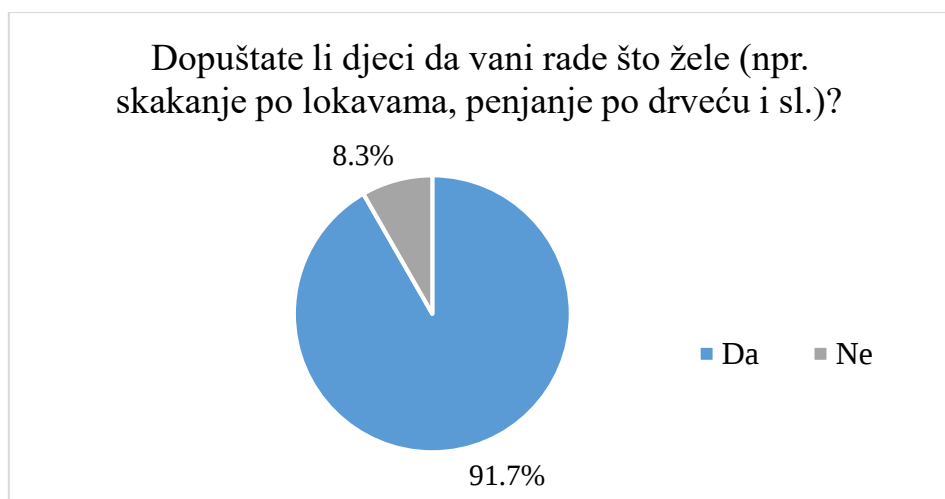
U trinaestom pitanju, ispitanici su iznijeli svoje stavove o tome mogu li njihova djeca koristiti noževe i razne alate u svojim aktivnostima. Rezultati su pokazali podijeljena mišljenja među ispitanicima. Od ukupnog broja ispitanika, 43,5% nije bilo sigurno kada je u pitanju korištenje noževa i drugih alata u dječjim aktivnostima. Dio ispitanika (32,4%) smatra da djeca mogu koristiti noževe i razne druge alate u igri, dok 24,1% ispitanika smatra da djeca ne bi trebala koristiti oštre predmete u igri.

Grafikon 12. Mišljenja ispitanika o tome s kojim se igračkama/materijalima igraju njihova djeca.

Četrnaesto pitanje: „Dopuštate li djeci da vani rade što žele (npr. skakanje po lokvama, penjanje po drveću i sl.)?“

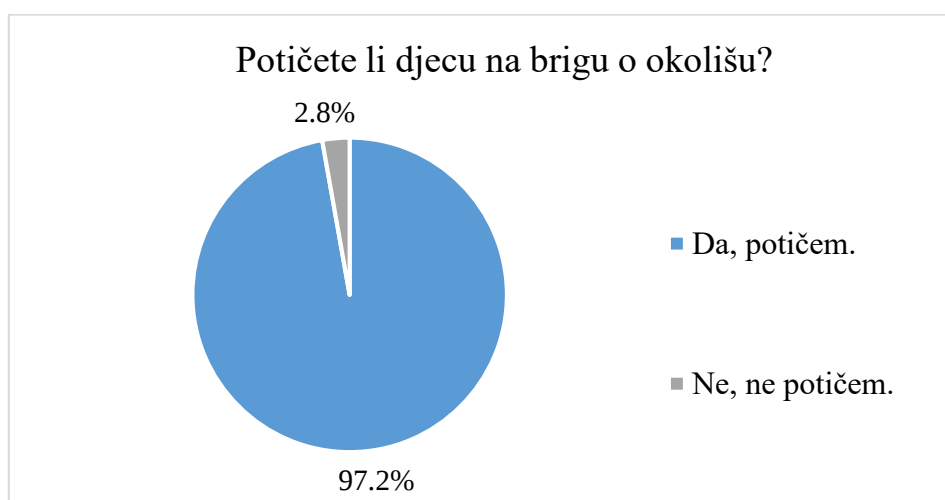
U četrnaestom pitanju, ispitanici su iznijeli svoje stavove o tome jesu li skloni dopustiti djeci slobodu da rade što god žele vani, kao što je skakanje po lokvama, penjanje po drveću i slično. Većina ispitanika (91,7%) izjavila je da dopušta svojoj djeci da slobodno istražuju i rade što god žele kada su vani. Međutim, 8,3% ispitanika nije sklono dopustiti takvo ponašanje svojoj djeci.

Grafikon 13. Stavovi ispitanika o tome dopuštaju li djeci da vani rade što žele.

Petnaesto pitanje: „Potičete li djecu na brigu o okolišu?“

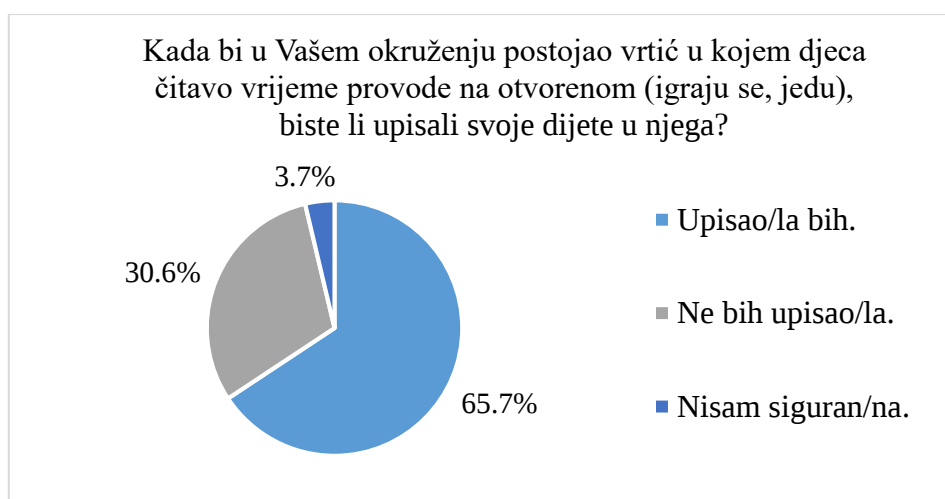
U petnaestom pitanju većina ispitanika (97,2%) potiče svoju djecu na brigu o okolišu, dok 2,8% ispitanika to ne čini.

Grafikon 14. Stavovi ispitanika o tome potiču li djecu na brigu o okolišu.

Šesnaesto pitanje: „Kada bi u Vašem okruženju postojao vrtić u kojem djeca čitavo vrijeme provode na otvorenom (igraju se, jedu), biste li upisali svoje dijete u njega?“

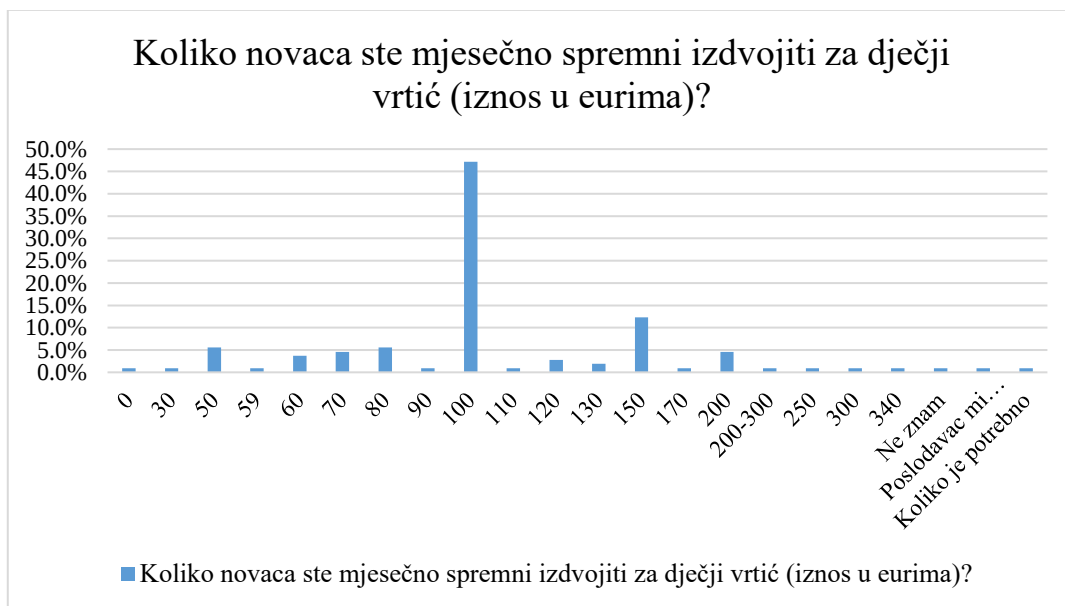
Od sveukupnog broja ispitanika, njih 65,7% bi upisalo dijete u vrtić u kojem djeca cijeli dan provode na otvorenom, dok 30,6% ispitanika nije sigurno bi li upisalo dijete u takav vrtić. U ovakav oblik vrtića ne bi upisalo svoje dijete 3,7% ispitanika.

Grafikon 15. Stavovi ispitanika o tome bi li upisali svoje dijete u šumski vrtić.

Sedamnaesto pitanje: „Koliko novaca ste mjesečno spremni izdvojiti za dječji vrtić (iznos u eurima)?“

U sedamnaestom pitanju, ispitanici su izrazili svoje stavove o iznosu novca koje su spremni mjesečno izdvojiti za dječji vrtić. Rezultati pokazuju raznolikost odgovora. Najveći broj ispitanika (47,2%) izjavio je da je spreman izdvojiti 100 € mjesečno za dječji vrtić. Njih 12,3% je spremno izdvojiti 150 € mjesečno, dok je 5,6% ispitanika spremno izdvojiti 50 € i 80 € mjesečno. Također, 4,6% ispitanika je spremno izdvojiti 70 € i 200 € mjesečno. Njih 3,7% je spremno izdvojiti 60 €, 2,8% ispitanika 120 €, dok je 1,9% ispitanika navelo iznos od 130 €. Najmanji broj ispitanika (0,9%) je naveo da su spremni izdvojiti iznose poput 0 €, 30 €, 59 €, 90 €, 110 €, 170 €, 200-300 €, 250 €, 300 € i 340 €. Jedan od ispitanika nije znao koliko novca je spreman izdvojiti mjesečno za dječji vrtić, dok je drugi ispitanik naveo da je spreman izdvojiti koliko god je potrebno, a jedan ispitanik je spomenuo da mu poslodavac pokriva troškove vrtića bez obzira na iznos, te mu cijena nije bitna.

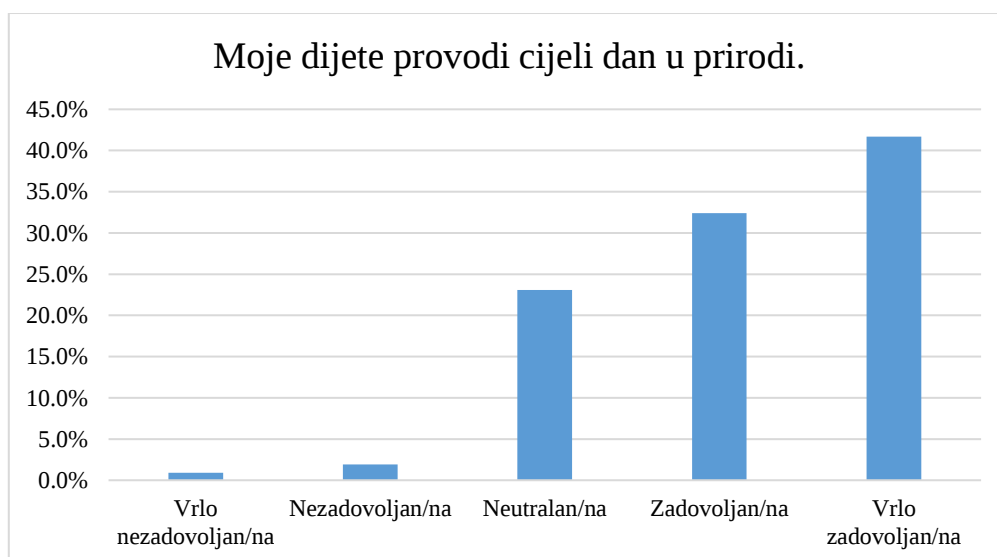

Grafikon 16. Stavovi ispitanika o tome koliko su novaca spremni izdvojiti za dječji vrtić.

Likertova ljestvica

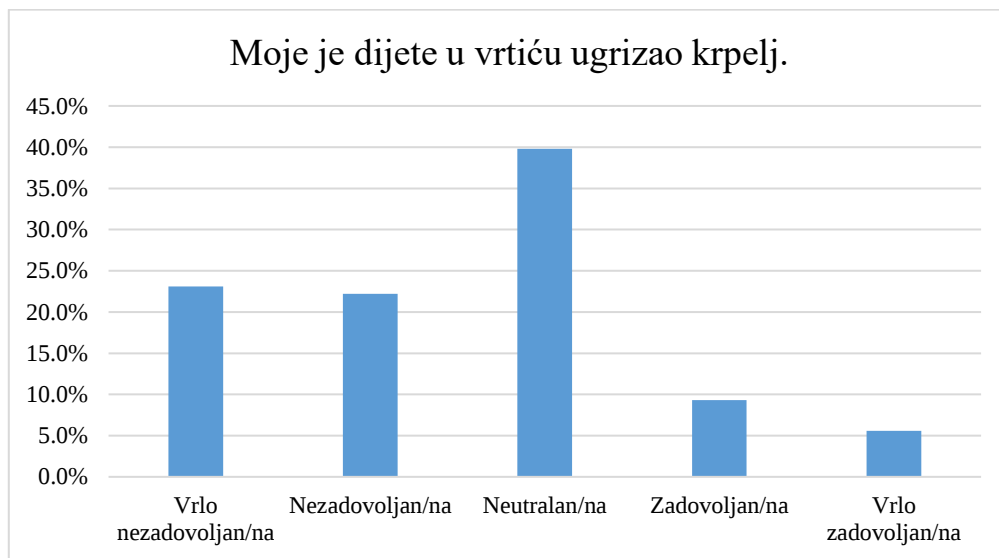
U sljedećih petnaest pitanja ispitanici su pomoću Likertove ljestvice procjenjivali u kojoj se mjeri slažu s nekom od tvrdnji.

S tvrdnjom „*Moje dijete provodi cijeli dan u prirodi*“ vrlo je zadovoljan najveći broj ispitanika (41,7%), njih (32,4%) je zadovoljno, 23,1% ispitanika je neutralno, nezadovoljno se izjasnilo 1,9% ispitanika, dok je 0,9% ispitanika vrlo nezadovoljno s činjenicom da njihovo dijete provodi cijeli dan prirodi.

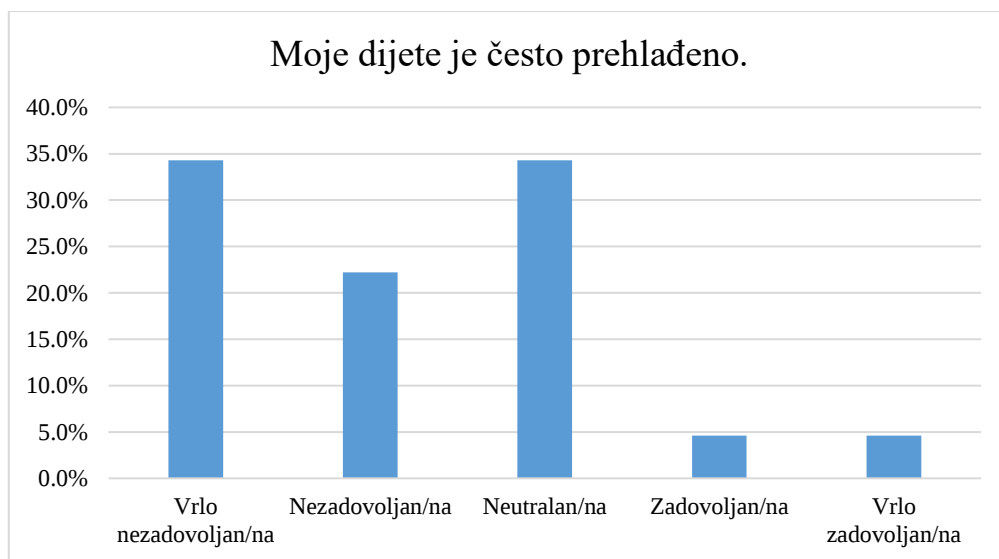
Grafikon 17. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

S tvrdnjom „*Moje je dijete u vrtiću ugrizao krpelj*“ vrlo je nezadovoljno 23,1% ispitanika, njih 22,2% je nezadovoljno, dok se najveći broj ispitanika 39,8% izjasnilo se neutralno. Manji broj ispitanika 9,3% zadovoljno je s ovom tvrdnjom, dok je najmanji broj ispitanika 5,6% vrlo zadovoljno.

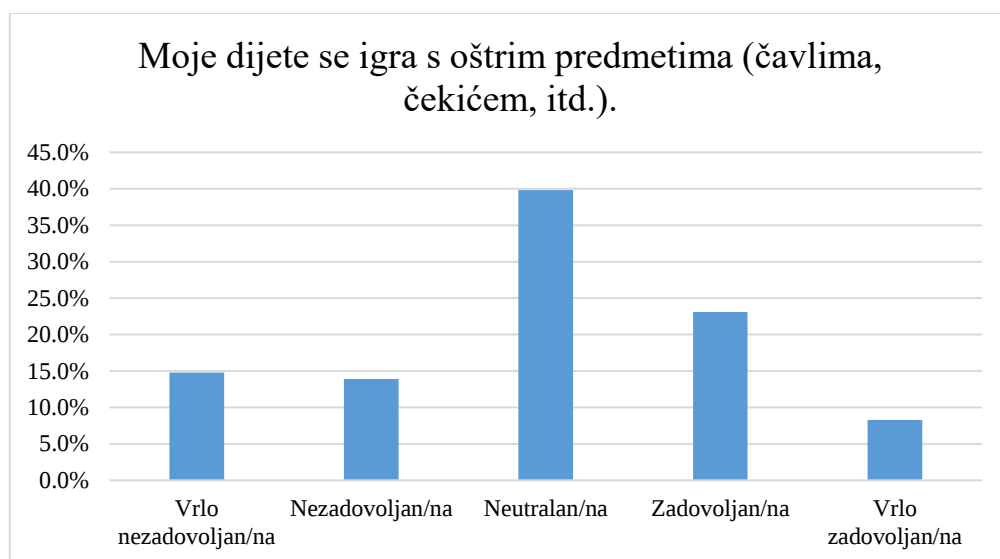
Grafikon 18. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

S tvrdnjom „*Moje dijete je često prehladeno*“ podjednak broj ispitanika (34,3%) izjasnilo se vrlo nezadovoljno i neutralno, dok je 22,2% ispitanika nezadovoljno s tvrdnjom. Također se jednak broj ispitanika (4,6%) izjasnilo kao zadovoljno te vrlo zadovoljno s navedenom tvrdnjom.

Grafikon 19. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Kada je u pitanu tvrdnja „*Moje dijete se igra s oštrim predmetima (čavlima, čekićem, itd.)*“ najveći broj ispitanika (39,8%) je neutralno, 14,8% ispitanika je vrlo nezadovoljno, 13,9% nezadovoljno, dok je 23,1% ispitanika zadovoljno. Njih 8,3% izjasnilo se kao vrlo zadovoljno s navedenom tvrdnjom.

Grafikon 20. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

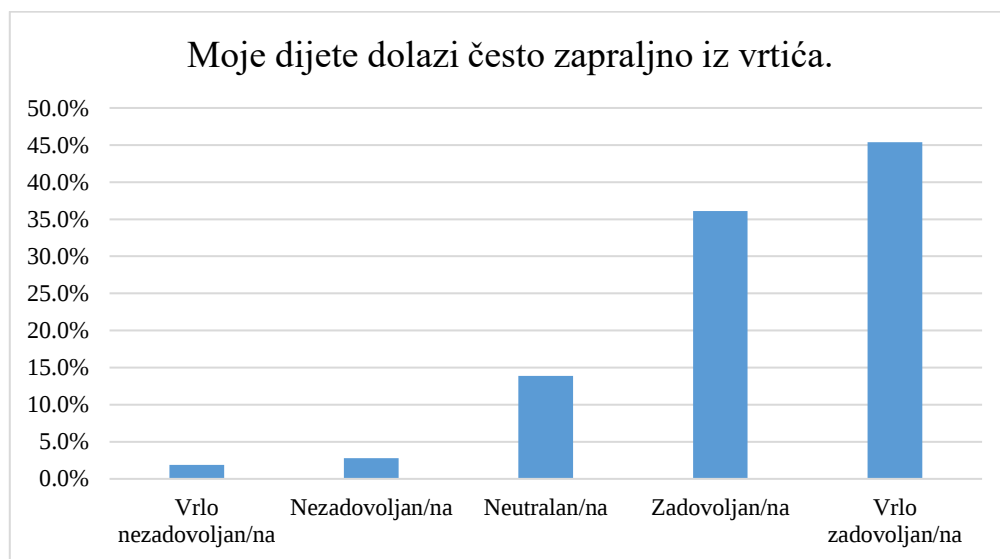
S tvrdnjom „*Moje dijete ima kontakt sa šumskim i domaćim životinjama*“ najveći broj ispitanika (63%) je vrlo zadovoljan, 22,2% je zadovoljno, njih 13% se izjasnilo neutralno, dok se jednak broj ispitanika (0,9%) izjasnilo kao nezadovoljno te vrlo nezadovoljno.

Grafikon 21. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

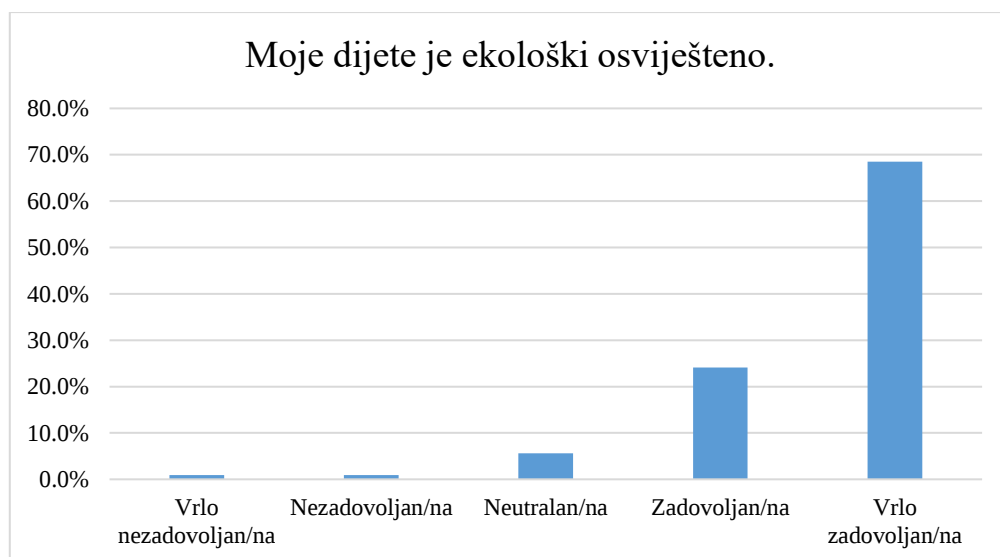
S tvrdnjom „*Moje dijete dolazi često zaprljano iz vrtića*“ najveći broj ispitanika (45,5%) izjasnilo se vrlo zadovoljno, njih 36,1% se izjasnilo

zadovoljno, dok je 13,9% ispitanika ostalo neutralno oko ove tvrdnje. Manji broj ispitanika (2,8%) izjasnilo se nezadovoljno, a njih 1,9% je vrlo nezadovoljno.

Grafikon 22. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

S tvrdnjom „*Moje dijete je ekološki osviješteno*“ najveći broj ispitanika (68,5%) izjasnilo se vrlo zadovoljno, njih 24,1% se izjasnilo zadovoljno, dok je 5,6% ispitanika ostalo neutralno oko ove tvrdnje. Podjednak broj ispitanika (0,9%) izjasnilo se nezadovoljno i vrlo nezadovoljno.

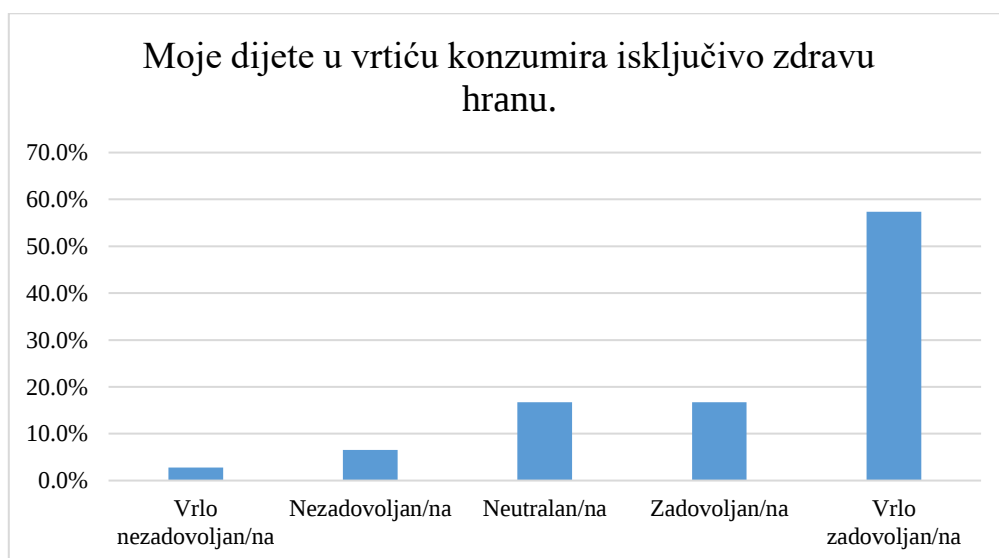
Grafikon 23. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

S tvrdnjom „*Moje dijete se u vrtiću ne igra s klasičnim igračkama*“ od ukupnog broja ispitanika, njih 38% vrlo je zadovoljno, 21,3% ispitanika je zadovoljno, dok se 35,2% ispitanika izjasnilo neutralno. Jednak broj ispitanika (2,8%) izjasnilo se nezadovoljno te vrlo nezadovoljno navedenom tvrdnjom.

Grafikon 24. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

S tvrdnjom „*Moje dijete u vrtiću konzumira isključivo zdravu hranu*“ 57,4% ispitanika je vrlo zadovoljno, njih 16,7% izjasnilo se zadovoljno i neutralno, dok je s ovom tvrdnjom nezadovoljno 6,5% ispitanika. Njih 2,8% izjasnilo se kao vrlo nezadovoljno.

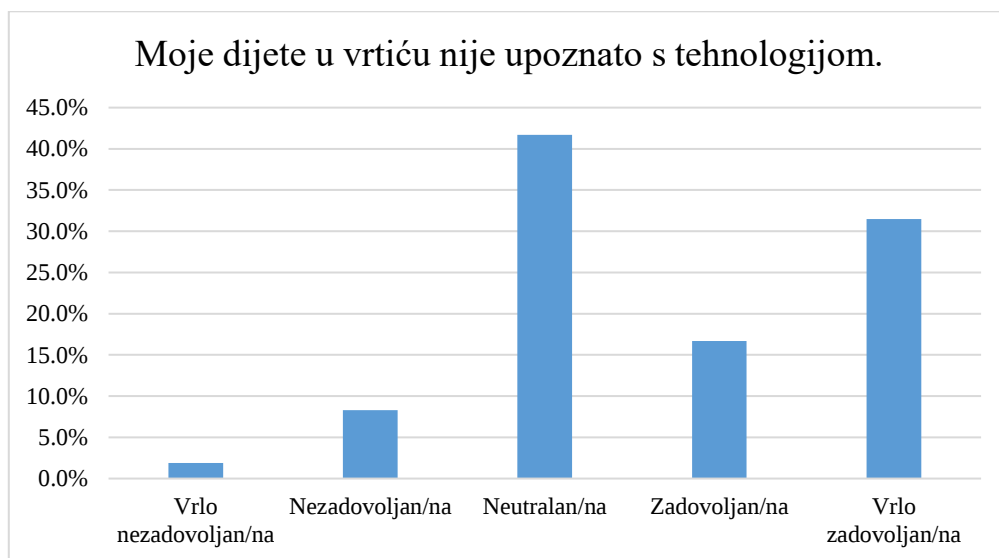
Grafikon 25. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Kada je u pitanju tvrdnja „*Moram izdvojiti veći iznos novca kako bi moje dijete pohađalo šumski vrtić*“ najveći broj ispitanika (46,3%) izjasnilo se neutralno, njih 31,5% vrlo je zadovoljno s tvrdnjom, a 16,7% ispitanika je zadovoljno. Nešto manje ispitanika (8,3%) izjasnilo se nezadovoljno te 1,9% vrlo nezadovoljno.

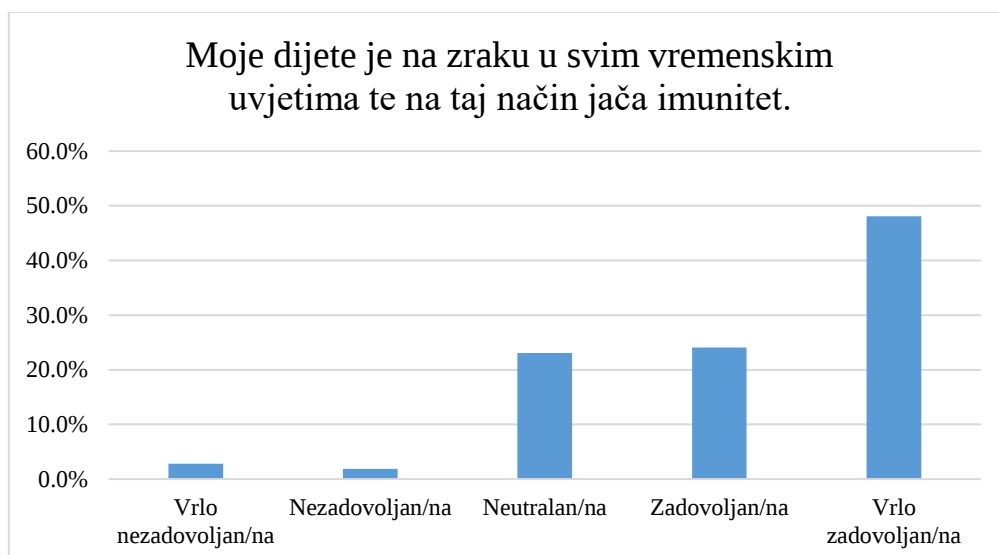
Grafikon 26. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

S tvrdnjom „*Moje dijete u vrtiću nije upoznato s tehnologijom*“ 41,7% ispitanika je neutralno, njih 31,5% izjasnilo se vrlo zadovoljno, zadovoljno njih 16,7%, dok je s ovom tvrdnjom nezadovoljno 8,3% ispitanika. Njih 1,9% izjasnilo se kao vrlo nezadovoljno.

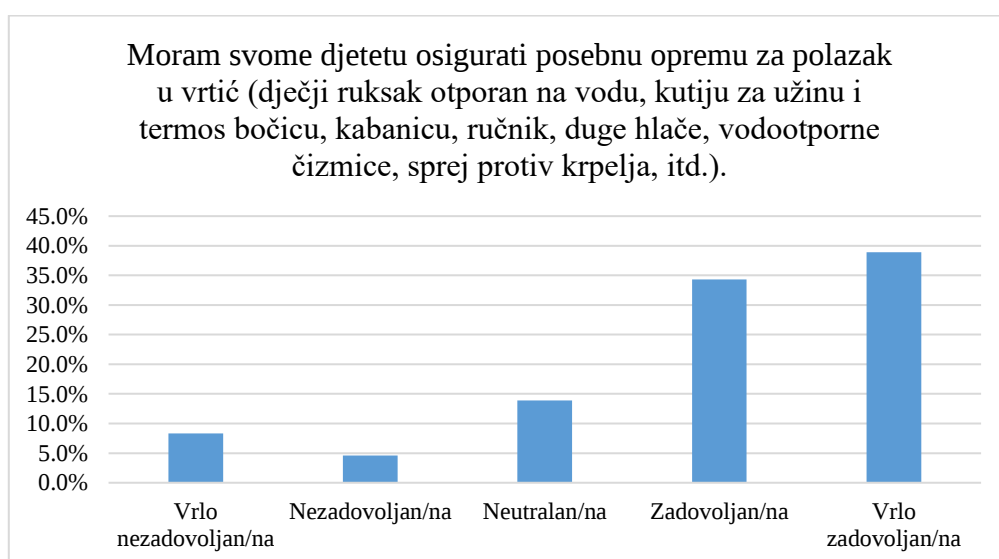
Grafikon 27. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

S tvrdnjom „*Moje dijete je na zraku u svim vremenskim uvjetima te na taj način jača imunitet*“ većina ispitanika (48,1%) je vrlo zadovoljno, 24,1% zadovoljno, dok je 23,1% neutralno. Njih 2,8% je s navedenom tvrdnjom vrlo nezadovoljno, te 1,9% ispitanika nezadovoljno.

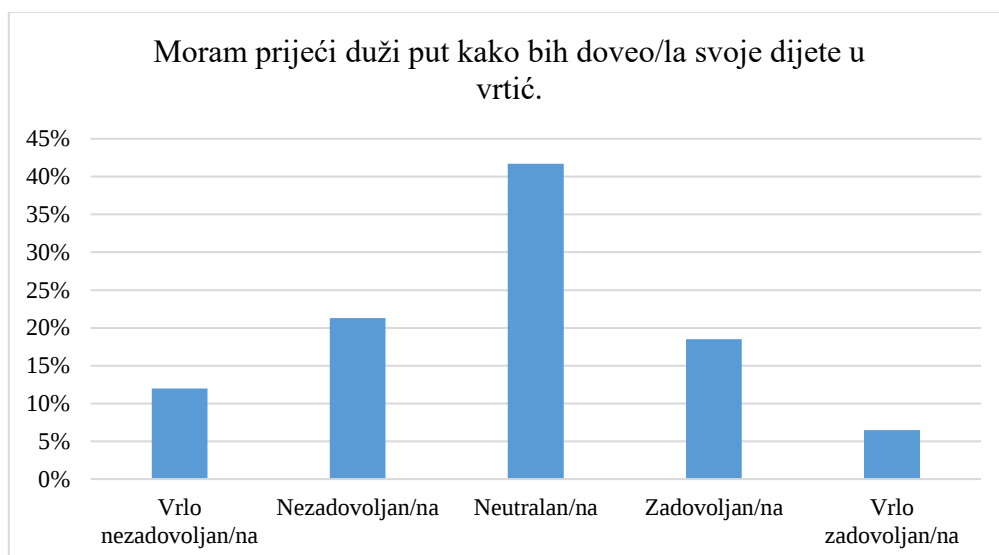
Grafikon 28. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

S tvrdnjom „Moram svome djetetu osigurati posebnu opremu za polazak u vrtić (dječji ruksak otporan na vodu, kutiju za užinu i termos bočicu, kabanicu, ručnik, duge hlače, vodootporne čizmice, sprej protiv krpelja, itd.)“ većina ispitanika (38,9%) je vrlo zadovoljno, a zadovoljno se izjasnilo 34,3%. Njih 13,9% neutralno je, 8,3% vrlo nezadovoljno, te nezadovoljno je 4,6% ispitanika.

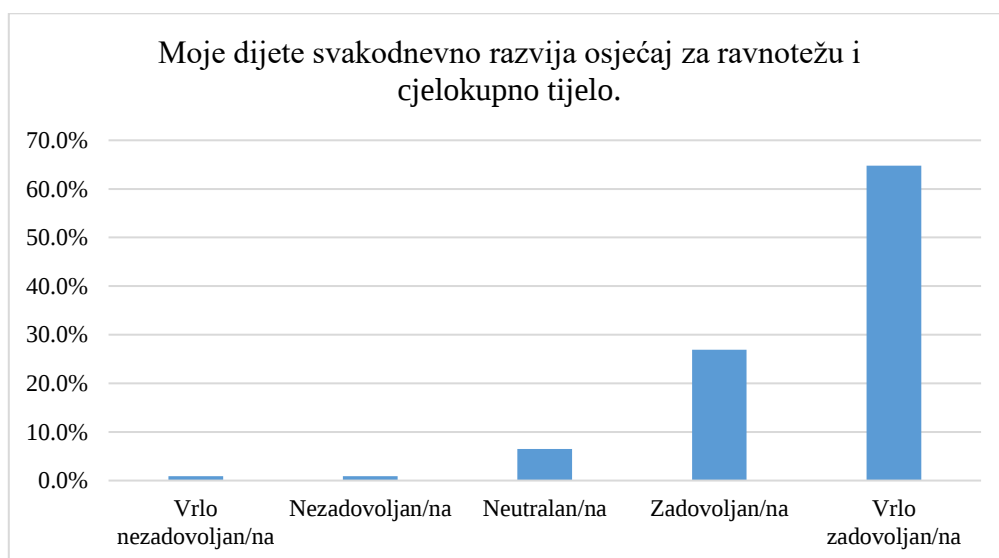
Grafikon 29. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

S tvrdnjom „Moram prijeći duži put kako bih doveo/la svoje dijete u vrtić“ vrlo je zadovoljno 6,5%, a zadovoljno 18,5% ispitanika. Najveći broj ispitanika (41,7%) izjavilo je da je neutralno, njih 21,3% nezadovoljno, dok je 12% ispitanika vrlo nezadovoljno kada moraju prijeći duži put kako bi doveli svoje dijete u vrtić.

Grafikon 30. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

S tvrdnjom „*Moje dijete svakodnevno razvija osjećaj za ravnotežu i cjelokupno tijelo*“ većina ispitanika (64,8%) je vrlo zadovoljno, 26,9% zadovoljno, a njih 6,5% neutralno. Vrlo mali i jednak broj ispitanika (0,9%) izjavilo je za ovu tvrdnju da je nezadovoljno i vrlo nezadovoljno.

Grafikon 31. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Trideset i treće pitanje: „*Ovdje možete, ukoliko želite, ostaviti svoj e-mail kako biste dobili ovog istraživanja.*“

U posljednjem pitanju, ispitanicima je bila pružena mogućnost ostavljanja njihovih e-mail adresa kako bi dobili rezultate istraživanja. Od ukupnog broja ispitanika, njih 21 je odlučilo ostaviti svoj kontakt.

12. ZAKLJUČAK

Danas čovječanstvo nailazi na velike probleme otuđivanja iz prirode, neodgovorno iskorištavanje prirodnih resursa te onečišćenje okoliša što je uzrok raznih klimatskih promjena. Odgovor na održavanje bliske veze s prirodom u društvu koje živi sve stresnijim i ubrzanijim tempom života je šumska pedagogija i šumski vrtić. Počevši od Skandinavije, šumska se pedagogija proširila diljem svijeta. Iako slijede istu pedagogiju, svaki šumski vrtić je drugačiji i poseban jer se prilagođava području na kojem djeluje. Za razliku od klasičnih vrtića, u šumskom vrtiću djeca većinu vremena provode u prirodi, na svježem zraku, doživljavaju godišnja doba, atmosferske promjene, karakteristike biljaka i životinja kroz sva svoja osjetila. Sve navedeno olakšava učenje novih pojmova, ali također pogoduje fizičkoj i psihičkoj dobrobiti djeteta. Odgojitelji koji vode grupe malih istraživača moraju imati vještine u mnogim područjima. Osim onih iz pedagogije i psihologije, odgojitelji moraju biti kompetentni u području prirode i njezinih karakteristika, moraju znati voditi djecu kroz istraživanja prilikom kojeg im omogućuju slobodan pristup.

Roditelji posljednjih nekoliko godina odgajaju djecu u kulturi straha koja dovodi do skraćivanja i gubljenja djetinjstva. Trudeći se da djeca budu sigurna i zaštićena od svih opasnosti, uskraćuju im temeljna iskustva za fizički i kognitivni razvoj. Djeci je potrebno dopustiti da se zaprljaju, eksperimentiraju svim svojim osjetilima, upoznaju prirodu i nauče se brinuti o njoj. Također ih je potrebno naučiti da se ne boje neuspjeha, da vjeruju u sebe i da ne gube ništa ako pokušaju nešto učiniti. Iako se većina dječjih vrtića u današnje vrijeme bavi tematikom ekologije i zaštite okoliša, vjerujem da je šumski vrtić onaj u kojem djeca mogu doživjeti prirodu u pravom smislu.

Istraživanjem koje je provedeno za potrebe ovog rada prikazano je koliko su roditelji upoznati sa šumskom pedagogijom i šumskim vrtićem te kakvo je njihovo mišljenje o primjeni iste na dječji rast i razvoj. Analizom dobivenih rezultata, utvrđeno je da većina ispitanika (64,8%) upisuje svoju djecu u klasične dječje vrtiće, pri čemu njih 34,3% izražava nezadovoljstvo prema radu redovnog vrtićkog programa. Roditelji izjavljuju da njihova djeca većinom provode od 1 do 3 sata na otvorenom, bez obzira na vremenske uvjete. Većina djece (52,8%)

uglavnom se igra s kupovnim igračkama, dok 8,3% roditelja ne dopušta potpunu slobodu u igri. Kod 32,4% roditelja postoji mogućnost da njihova djeca koriste noževe i razne alate u aktivnostima, dok većina roditelja (43,5%) nije sigurna u vezi s korištenjem takvih alata. Zanimljivo je da 2,8% ispitanika ne potiče djecu na brigu o okolišu. U slučaju postojanja šumskog vrtića u blizini grada Siska, većina ispitanika (65,7%) je spremna upisati svoje dijete u takav vrtić, pri čemu većina može mjesečno izdvojiti iznos od 100 € do 340 €. Većina roditelja je u mogućnosti osigurati posebnu opremu potrebnu za šumski vrtić. Ispitanici su izrazili nezadovoljstvo i neutralnost kada je riječ o temama kao što su ugrizi krpelja, česte prehlade, igranje s oštrim predmetima te odsustvo tehnologije. Većina roditelja je neutralna kada bi morali izdvojiti veći iznos novca za šumski vrtić, kao i kada bi morali putovati dulje kako bi doveli svoje dijete u vrtić. Zadovoljstvo roditelja izraženo je kada njihova djeca imaju kontakt sa šumskim i domaćim životinjama, kada su ekološki osviještena, jačaju imunitet u svim vremenskim uvjetima, razvijaju osjećaj ravnoteže te dolaze prljava iz vrtića. Ispitanici su također izrazili zadovoljstvo kada se njihova djeca u vrtiću igraju s materijalima koje pronalaze u okruženju te kada konzumiraju isključivo zdravu hranu.

Rezultati ankete pokazuju da su roditelji većinom upoznati s konceptom šumskog vrtića, no zbog načina života nisu u mogućnosti provoditi s djecom dovoljno vremena u prirodi. Kako bi roditelji i dalje bili usredotočeni na dobrobit svoga djeteta, a istodobno ne zapostavljali svoje potrebe, potrebno ih je informirati i educirati o mogućim primjenama šumske pedagogije. U potpunosti podupirem razvoj tehnologije i tehnoloških postignuća, no mišljenja sam da djeca u vrtiću trebaju imati priliku graditi kućice u šumi umjesto u građevinskom centru, stvarati umjetnine s prirodnim materijalima poput drva, kamenja i lišća, istraživati biljke i kukce vlastitim rukama umjesto da ih proučavaju samo iz enciklopedija. Smatram da djeca trebaju trčati između stabala, preskakivati panjeve i prolaziti kroz grmlje umjesto između plastičnih prepreka u obliku čunjeva i obruča. Trebaju se penjati po drveću različitih visina i oblika umjesto na penjalice i klupe. Trebaju doživjeti priče uz logorsku vatru te osjetiti kapljice kiše i pahuljice snijega na svome licu i koži umjesto da ih promatraju kroz prozor, jer kada djeca nauče poštovati prirodu, ona će im uzvratiti najboljim mogućim djetinjstvom koje mogu imati.

13. LITERATURA

1. Bogut, I., Popović, Ž., Ljubojević, B., Vuković, K. (2016) Znanja djece mlađe školske dobi o zaštiti i uzgoju šuma. 5. *Hrvatski botanički simpozij s međunarodnim sudjelovanjem*, Zagreb: Correctus media d.o.o., str. 145-147.
2. Carlgreen, F. (1990). *Odgoj ka slobodi – pedagogija Rudolfa Steinera*. Zagreb: Društvo za Waldorfsku pedagogiju Hrvatske.
3. Goddard Blythe, S. (2008) *Uravnotežen razvoj*. Ostvarenje d.o.o.
4. Kirschner, E. P. (2005) *Wege zu Ruhe und Kraft*. München: Knaur TB.
5. Louv, R. (2016) *Posljednje dijete u šumi*. Zagreb: Ostvarenje.
6. Maglov, K. (2015) *Uloga pedagoga u unapređivanju komunikacijskih roditeljskih sastanaka*. Acta ladertina 12(2), 0-0 [Online]. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/file/280207>
7. Masheder, M. Igra i kreativnost. U: Thomson, J. B., Kahn, T., Masheder, M., Oldfield, L., Glockler, M., Meighan, R. (2002). *Zdravo djetinjstvo: Praktični vodič za odgoj djece u prvih sedam godina*. ABC naklada. Zagreb 126–213.
8. Moss, S. (2012) *Natural Childhood*. UK: National Trust.
9. Paschen, H. (2014). Waldorfsko obrazovanje i škole Rudolfa Steinera kao tema u odgojno-obrazovnim ustanovama. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 16(1), 191-215. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/120162>
10. Renz-Polzner, H., Huther, G. (2017) *Kako danas djeca rastu*. Zagreb: Naklada Slap.
11. Seitz, M., Hallwachs, U. (1996.) *Montessori ili Waldorf*. Zagreb: Educa.
12. Siegel D. J., Payne Bryson T. (2015) *Razvoj dječjeg mozga: 12 revolucioniranih strategija integriranog pristupa za poticanje razvoja zdravog dječjega uma, preživljavanje svakodnevnih roditeljskih borbi i za poticanje cjelokupnog rasta*. Split: Harfa.
13. Slunjski, E. (2003) *Devet lica jednog odgajatelja*. Zagreb: Mali profesor.
14. Vodopija, I. (2007) *Dijete i jezik od riječi do SMS-a*. Osijek: Matica hrvatska, ogranak Osijek.

15. Žagar, L. (2018) *Usporedba Waldorfskih vrtića, Šumskih vrtića i vrtića po NTC sustavu*. Završni rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.

PRILOG 1.: ANKETNI UPITNIK

ŠUMSKI VRTIĆ

Poštovani roditelji,

pred Vama je anketa kojom se žele ispitati Vaša mišljenja i stavovi o šumskom vrtiću.

Anketa je u potpunosti anonimna i dobrovoljna, a njeni će se rezultati koristiti u svrhu izrade Diplomskog rada.

Unaprijed zahvaljujem na Vašoj zainteresiranosti i pomoći!

Monika Kostrić, studentica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

1. **Koji je Vaš spol?**
 - Muški
 - Ženski
2. **Koliko imate godina?**
 - Manje od 25
 - 25-30 godina
 - 31-35 godina
 - 36-40 godina
 - 41-50 godina
 - Više od 50 godina
3. **Koji je Vaš najviši stupanj obrazovanja?**
 - Osnovna škola ili niže
 - Srednja škola
 - Viša škola
 - Fakultet i viši stupnjevi
4. **Mjesto stanovanja**
 - Ruralna sredina
 - Urbana sredina
5. **Ukoliko imate djece, koliko ih imate?**
 - Jedno dijete
 - Dvoje djece
 - Troje i više djece
6. **Pogađa/ju li Vaše/Vaša dijete/djeca dječji vrtić?**
 - Da
 - Ne
7. **Jeste li se do sada susreli s pojmom „šumski vrtić“?**
 - Jesam
 - Nisam
8. **Jeste li zadovoljni s radom redovnog vrtićkog programa?**
 - Jesam
 - Nisam
9. **Koliko Vaše dijete provodi vremena vani na zraku?**
 - Do 1 sat

- 1 – 3 sata
 - Više od 3 sata
10. **Igra li se Vaše dijete vani neovisno o vremenskim uvjetima (po kiši, hladnoći, jakom suncu, snijegu i sl.)?**
- Da, u svim vremenskim uvjetima.
 - Samo po lijepom vremenu.
 - Ne boravi vani kada je vrijeme nepovoljno.
 - Na snijegu
 - Po jakom suncu
 - Po hladnoći
 - Po kiši
11. **Dozvoljavate li svojem djetetu da se uprlja i uživa u igri?**
- Da
 - Ne
 - Ponekad
12. **Vaše dijete koristi?**
- Kupovne igračke
 - Igra se s materijalima koje pronalazi u okruženju
13. **Smatrate li da dijete može koristiti noževe i razne druge alate koji su mu potrebni u aktivnostima (kako bi odrezao granu ili napravio luk i strijelu)?**
- Da
 - Ne
 - Nisam siguran/na
14. **Dopuštate li djeci da vani rade što žele (npr. skakanje po lokvama, penjanje po drveću i sl.)?**
- Da
 - Ne
15. **Potičete li djecu na brigu o okolišu?**
- Da, potičem.
 - Ne, ne potičem.
16. **Kada bi u Vašem okruženju postojao vrtić u kojem djeca čitavo vrijeme provode na otvorenom (igraju se, jedu), biste li upisali svoje dijete u njega?**
- Upisao/la bih
 - Ne bih upisao/la
17. **Koliko novaca ste mjesečno spremni izdvojiti za šumski vrtić? (iznos u eurima)**
- _____

Na ljestvici od 1-5 procijenite koliko biste bili zadovoljni sljedećim tvrdnjama.

- 1 – vrlo nezadovoljan/na
- 2 – nezadovoljan/na
- 3 – neutralan/na
- 4 – zadovoljan/na
- 5 – vrlo zadovoljan/na

1. Moje dijete provodi cijeli dan u prirodi.	1 2 3 4 5
2. Moje dijete je u vrtiću ugrizao krpelj.	1 2 3 4 5
3. Moje dijete je često prehladeno.	1 2 3 4 5
4. Moje dijete se igra s oštrim predmetima (čavlima, čekićem, itd.)	1 2 3 4 5
5. Moje dijete ima kontakt sa šumskim i domaćima životinjama.	1 2 3 4 5
6. Moje dijete dolazi često zaprljano iz vrtića.	1 2 3 4 5
7. Moje dijete je ekološki osviješteno.	1 2 3 4 5
8. Moje se dijete u vrtiću ne igra s klasičnim igračkama.	1 2 3 4 5
9. Moje dijete u vrtiću konzumira isključivo zdravu hranu.	1 2 3 4 5
10. Moram izdvojiti veći iznos novca kako bi moje dijete pohađalo šumski vrtić.	1 2 3 4 5
11. Moje dijete u vrtiću nije upoznato s tehnologijom.	1 2 3 4 5
12. Moje dijete je na zraku u svim vremenskim uvjetima te na taj način jača imunitet.	1 2 3 4 5
13. Moram svome djetetu osigurati posebnu opremu za polazak u vrtić (dječji ruksak otporan na vodu, kutija za užinu i termos bočicu, kabanica, ručnik, duge hlače, vodootporne čizmice, sprej protiv krpelja, itd.)	1 2 3 4 5
14. Moram prijeći duži put kako bih doveo/la svoje dijete u vrtić.	1 2 3 4 5
15. Moje dijete svakodnevno razvija osjećaj za ravnotežu i cjelokupno tijelo.	1 2 3 4 5

18. Ovdje možete, ukoliko želite, ostaviti svoj e-mail kako biste dobili rezultate ovog istraživanja.

PRILOG 2.: POPIS SLIKA

Slika 1. Djevojčica u šumskom vrtiću.

PRILOG 3.: POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Postotak ispitanika po godinama života.

Grafikon 2. Postotak ispitanika po stupnju obrazovanja.

Grafikon 3. Postotak ispitanika po mjestu stanovanja.

Grafikon 4. Postotak ispitanika po broju djece.

Grafikon 5. Postotak ispitanika – pohađaju li njihova djeca dječji vrtić.

Grafikon 6. Postotak ispitanika – jesu li se susreli do sada s pojmom *šumski vrtić*.

Grafikon 7. Mišljenja ispitanika o tome jesu li zadovoljni s radom redovnog vrtićkog programa.

Grafikon 8. Mišljenja ispitanika o tome koliko njihova djeca vremena provode vani na zraku.

Grafikon 9. Mišljenja ispitanika o tome kada se njihova djeca igraju vani s obzirom na vremenske uvjete.

Grafikon 10. Mišljenja ispitanika o tome dozvoljavaju li svojem djetetu da se uprlja i uživa u igri.

Grafikon 11. Mišljenja ispitanika o tome s kojim se igračkama/materijalima igraju njihova djeca.

Grafikon 12. Mišljenja ispitanika o tome s kojim se igračkama/materijalima igraju njihova djeca.

Grafikon 13. Stavovi ispitanika o tome dopuštaju li djeci da vani rade što žele.

Grafikon 14. Stavovi ispitanika o tome potiču li djecu na brigu o okolišu.

Grafikon 15. Stavovi ispitanika o tome bi li upisali svoje dijete u šumski vrtić.

Grafikon 16. Stavovi ispitanika o tome koliko su novaca spremni izdvojiti za dječji vrtić.

Grafikon 17. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 18. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 19. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 20. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 21. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 22. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 23. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 24. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 25. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 26. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 27. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 28. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 29. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 30. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

Grafikon 31. Stavovi ispitanika – Likertova ljestvica.

IZJAVA

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Monika Kostrić

(vlastoručni potpis studenta)